

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ХОРТИЦЬКА НАЦІОНАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНА
АКАДЕМІЯ» ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Кафедра менеджменту та туризму

«ДО ЗАХИСТУ»

Завідувач кафедри менеджменту та туризму

_____ Ю.О. Юхновська
_____ 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Галузь знань – 24 Сфера обслуговування

Спеціальність 242 Туризм

Освітньо-професійна програма «Рекреаційний туризм»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Керівник кваліфікаційної роботи:

к.е.н., доцент, доцент кафедри

менеджменту та туризму _____

Анастасія ДІДЕНКО

Нормоконтроль

ст..викладач кафедри

менеджменту та туризму _____

Ганна ОМЕЛЬЧАК

Студента групи Тм-2 _____

Аліна ЮХНОВСЬКА

Запоріжжя 2024

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ХОРТИЦЬКА НАЦІОНАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНА
АКАДЕМІЯ» ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Факультет мистецтва та дизайну

Кафедра менеджменту та туризму

Другий (магістерський) рівень вищої освіти

Спеціальність 242 Туризм

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри менеджменту та туризму

д.е.н., професор Ю.О. Юхновська _____

«27» вересня 2023 року

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу студента

Юхновської Аліни Олександрівни

1. Тема кваліфікаційної роботи: Розвиток сільського зеленого туризму в Україні

Керівник кваліфікаційної роботи к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту та туризму Анастасія Діденко, затверджені наказом закладу вищої освіти від “___” _____ 20__ року № _____

2. Строк подання студентом роботи 09 січня 2024 р.

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи: Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, списку використаних джерел (загальна бібліографія – 63 найменування), висновків. Повний обсяг 96 кваліфікаційної роботи становить сторінки друкованого тексту. Робота містить 14 таблиць, 22 рисунки, 2 додатки.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити: з'ясувати історію розвитку сільського зеленого туризму в світі; з'ясувати економічну сутність сільського зеленого туризму; охарактеризувати організацію сільського зеленого туризму; проаналізувати розвиток сільського зеленого туризму в світі; дослідити сільський зелений туризм в Україні; провести моніторинг розвитку послуг сільського зеленого туризму Карпатського регіону; запропонувати напрямки удосконалення

політики просування послуг сільського зеленого туризму в Україні визначити туристичні переваги міського населення щодо відпочинку в сільській місцевості; запропонувати напрямки удосконалення політики просування послуг сільського зеленого туризму в Україні.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): підходи до визначення терміна «сільський зелений туризм» як виду туризму; підходи до визначення терміна «сільський зелений туризм» як форми туризму та відпочинку; підходи до визначення терміна «сільський зелений туризм» як процесу, діяльності та чинника активізації підприємництва в сільській місцевості; фактори, які впливають на розвиток сільського зеленого туризму; значення сільського зеленого туризму для країни, сільських територій та туристів; туристичні переваги відпочинку у країнах ЄС (%), 2021р.; Особливості організації сільського зеленого туризму в країнах світу; Класифікація баз відпочинку, які належать до типу «Bed & Breakfast»; Моделі розвитку сільського зеленого туризму; частка сільськогосподарських угідь, зайнятих у сфері туризму, 2021р.; Питома вага сільського зеленого туризму в Україні, 2021р.; Кількість сільських зелених садиб в Україні, од 2017 р.; Кількість садибних палаців України, 2021р.; Природно-заповідний фонд України загальнодержавного та місцевого значення 2022р.; види сезонного відпочинку у сфері сільського зеленого туризму Карпатського регіону; природно-ресурсний потенціал Карпатського регіону; частка сільських садиб на території Карпатського регіону України, 2021р.; кількість сільських зелених садиб на околицях Івано-Франківська; додаткові послуги сільських зелених садиб Карпатського регіону; SWOT-аналіз сільського зеленого туризму Карпатського регіону; причини відмови від відпочинку у сільській місцевості; категорії міських жителів, які беруть участь в опитуванні; переважна відстань від м. Івано-Франківськ, км; переважний термін перебування у сільській місцевості, %; переважні види активної діяльності у сільській місцевості, %; переважні види активної діяльності у сільській місцевості, %; уподобання щодо засобів розміщення у сільській місцевості, %; уподобання компанії для відпочинку у сільській місцевості, %; частка ринку за перевагою культури, %; думки респондентів щодо можливості здійснення подорожей; специфічні особливості сільського зеленого туризму; об'єкти просування послуг сільського зеленого туризму; основні адресати політики просування у сільському туризмі; види реклами, які використовуються у сільському зеленому туризмі; засоби стимулювання в індустрії сільського зеленого туризму; залежність засобів просування, області просування та способів передачі на ринку.

6. Дата видачі завдання

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Складання бібліографії та вивчення літературних джерел	20.09.2023	виконано
2	Виконання вступу	13.10.2023	виконано
3	Виконання розділу 1	27.10.2023	виконано
4	Виконання розділу 2	07.11.2023	виконано
5	Виконання розділу 3	21.11.2023	виконано
6	Формулювання висновків	24.11.2023	виконано
7	Написати реферат, вступ, висновки та оформити список використаних джерел і додатки	15.12.2023	виконано
8	Подання роботи на нормоконтроль	20.12.2023	виконано
9	Передати кваліфікаційну роботу для перевірки на плагіат	25.12.2023	виконано
10	Подання роботи на кафедру	03.01.2024	виконано

Студент _____ Аліна ЮХНОВСЬКА

Керівник роботи _____ Анастасія ДІДЕНКО

АНОТАЦІЯ

Юхновська А.О. Розвиток сільського зеленого туризму в Україні / Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 242 «Туризм» (освітньо-професійна програма «Рекреаційний туризм»). КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР, Запоріжжя, 2024.

У роботі розглянуто сутність сільського зеленого туризму; охарактеризувати організацію сільського зеленого туризму; проаналізувати розвиток сільського зеленого туризму в світі; дослідити сільський зелений туризм в Україні; провести моніторинг розвитку послуг сільського зеленого туризму Карпатського регіону; запропонувати напрямки удосконалення політики просування послуг сільського зеленого туризму в Україні визначити туристичні переваги міського населення щодо відпочинку в сільській місцевості; запропонувати напрямки удосконалення політики просування послуг сільського зеленого туризму в Україні.

Кваліфікаційна робота містить 97 с., 14 табл., 22 рис., 2 додатки 63 джерел.

Ключові слова: туризм, сільський туризм, сільський зелений туризм, регіон, туристична діяльність, вид туризму, сільська місцевість, система, відпочинок, відновлення.

Список публікацій здобувача за темою роботи:

1. IV Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених (м. Запоріжжя, 13-14 квітня 2023 року). Запоріжжя: Вид-во Хортицької національної академії, 2023.

2. Міжнародна науково-практична конференція «Стратегічні орієнтири освіти та реабілітації в умовах воєнного стану та повоєнного часу: проблеми, рішення, перспективи» м.Запоріжжя, 26-27 жовтня 2023 р. – Запоріжжя. Видавництво Хортицька навчально-реабілітаційна академія, 2023.

ABSTRACT

Yukhnovska A.O. Development of rural green tourism in Ukraine / Qualification for obtaining a master's degree in specialty 242 "Tourism" (educational-professional program "Recreational Tourism"). KZVO "Khortytska National Primary and Rehabilitation Academy" ZOR, Zaporizhzhya, 2024.

The work examines the essence of rural green tourism; characterize the organization of rural green tourism; analyze the development of rural green tourism in the world; follow rural green tourism in Ukraine; monitor the development of rural green tourism services in the Carpathian region; to directly promote an improved policy for the provision of services to rural green tourism in Ukraine, which will signify the tourist benefits of the local population to improve the rural locality; to directly promote an improved policy for the provision of services to rural green tourism in Ukraine.

Qualified work revenge 97 p., 14 tables, 22 figures, 2 addendums 63 pages.

Key words: tourism, rural tourism, rural green tourism, region, tourism activity, type of tourism, rural locality, system, recovery, renewal.

List of publications of the developer on the topic of work:

1. IV International Scientific and Practical Conference of Students and Young Professionals (Zaporizhzhya, 13-14 April 2023). Zaporizhzhya: View of the Khortytsia National Academy, 2023.

2. International scientific-practical conference “Strategic guidelines for illumination and rehabilitation in the minds of the wartime and wartime: problems, solutions, prospects” Zaporizhzhya, June 26-27, 2023. - Zaporizhzhya. Vydavnytstvo Khortytska Primary and Rehabilitation Academy, 2023.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ.....	10
1.1. Історія розвитку сільського зеленого туризму в світі.....	10
1.2. Економічна сутність сільського зеленого туризму.....	15
1.3. Організація сільського зеленого туризму.....	21
Висновок до 1 розділу.....	26
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННИХ ДІЙ.....	28
2.1. Аналіз розвитку сільського зеленого туризму в світі.....	28
2.2. Дослідження сільського зеленого туризму в Україні	36
2.3. Моніторинг розвитку послуг сільського зеленого туризму Карпатського регіону	41
Висновок до 2 розділу.....	49
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ.....	50
3.1. Туристичні переваги міського населення щодо відпочинку в сільській місцевості.....	50
3.2. Напрямки удосконалення політики просування послуг сільського зеленого туризму в Україні.....	63
Висновок до 3 розділу.....	74
ВИСНОВКИ.....	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	83
ДОДАТКИ.....	90

ВСТУП

Актуальність теми. В Україні туризм став одним з напрямків розвитку господарства в багатьох областях. Розвиток внутрішніх форм туризму та рекреації, в тому числа і сільського набуло особливого значення для соціально-економічного благополуччя суб'єктів України, а пандемія короно вірусної інфекції (COVID-19) та війна в Україні лише сприяло підвищеній увазі до даного сегменту туристичного ринку. Пандемія короно вірусу та війна стимулювала до переорієнтації туристичного потоку з міста у сільську місцевість та новому розвитку сільського туризму в країні.

На сьогоднішній момент частка сільського туризму, за оцінками фахівців з туризму, становить 2% всього ринку туризму в Україні, незважаючи на це, галузь має достатні перспективи ефективного розвитку. Однак сільський туризм в українських регіонах розвивається нерівномірно, вибірково, хоча при прагненні отримати вищевикладені ефекти на всій території країни виникає проблема пошуку ресурсних переваг її кожного місця.

Поліресурсність сільського туризму зумовлює комплексний підхід до вивчення потенціалу території через оцінки, насичені різноманітними індикаторами, та виділення домінантних територій для пілотного проєктування регіональних моделей сільського туризму. Інструментом моделювання стає розробка спеціального дробового районування українських регіонів як основи вивчення сільських територій на мікрорівні.

Метою дослідження є оцінка розвитку сільського туризму на туристичному ринку України.

Відповідно до мети дослідження були поставлені такі завдання:

- проаналізувати історію розвитку сільського зеленого туризму в світі;
- з'ясувати економічну сутність сільського зеленого туризму;
- охарактеризувати організацію сільського зеленого туризму;

- проаналізувати розвиток сільського зеленого туризму в світі;
- дослідити сільський зелений туризм в Україні;
- провести моніторинг розвитку послуг сільського зеленого туризму

Карпатського регіону;

- визначити туристичні переваги міського населення щодо відпочинку в сільській місцевості;
- запропонувати напрямки удосконалення політики просування послуг сільського зеленого туризму в Україні.

Об'єкт дослідження – дослідження сільського туризму в Україні.

Предмет дослідження – регіональні особливості та ресурсний потенціал сільської місцевості для розвитку сільського туризму.

Методи дослідження. Теоретичну і методологічну основу кваліфікаційної роботи становлять описовий, статистичний, системно-структурний методи, метод соціологічного опитування; метод експертних оцінок. Їх застосування дозволило забезпечити обґрунтованість та достовірність висновків.

Інформаційна база дослідження. Під час написання роботи використовувалися монографії, навчальні посібники, статті у наукових періодичних виданнях, матеріали конференцій, звіти міжнародних організацій, дані мережі Інтернет.

Апробація результатів роботи і публікації: Основні положення, висновки та результати дослідження апробовані автором у доповідях та отримали позитивне схвалення на науково-практичних конференціях, зокрема:

1. IV Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених (м. Запоріжжя, 13-14 квітня 2023 року). Запоріжжя: Вид-во Хортицької національної академії, 2023.

2. Міжнародна науково-практична конференція «Стратегічні орієнтири освіти та реабілітації в умовах воєнного стану та повоєнного часу: проблеми, рішення, перспективи» м. Запоріжжя, 26-27 жовтня 2023 р.

Запоріжжя. Видавництво Хортицька навчально-реабілітаційна академія, 2023.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу та загальних висновків, списку використаних джерел (63 найменування). Повний обсяг роботи становить 96 сторінок, містить 22 рисунків, 14 таблиць, 2 додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ

1.1. Історія розвитку сільського зеленого туризму в світі

Наскільки опрацьовано тематику відпочинку та туризму в сільській місцевості, яких результатів було досягнуто фахівцями, дослідниками та науковцями економіко-географами та представниками суміжних дисциплін у цій галузі можна однозначно відповісти тільки, простеживши еволюцію розвитку уявлень про туристично-рекреаційну діяльність у складі територіальних соціально-економічних систем.

Туристична діяльність як частина територіальної соціально-економічної системи позначена в середині 1970-х років у зв'язку з висуванням В.С. Преображенським його концепції про територіальну рекреаційну систему (ТРС) як об'єктивній та соціальній за своєю функціональною сутністю освіти, що стала однією з основ подальшого розвитку рекреаційного напрямку досліджень у нашій країні.

З моменту висування концепції про ТРС пройшло майже півстоліття. Це функціональна освіта трансформувалася в об'єкт вивчення рекреаційної географії, а сам туризм перетворився на складну соціально-економічну систему, в структурі якої виділяють дві підсистеми:

- 1) суб'єкт туризму, тобто турист – споживач туристичних послуг у всьому різноманітті його потреб та мотивів поведінки;
- 2) об'єкт туризму. З'явилися перші підходи до класифікації туризму, виділення основних його видів та форм.

Дослідження сільського зеленого туризму як одного з видів туризму не носить відкритого характеру у вітчизняних концепціях про туристично-рекреаційне просторі, а скоріше має опосередкований характер. Опосередкованість проявляється у пізнанні іншого об'єкта географічного

простору – сільської місцевості. Сільська місцевість як економіко-географічна категорія позначена у межах теорії геоуралістики. Геоуралістика – це одна з гілок суспільно-географічної науки, спрямована на всебічне та взаємопов'язане вивчення процесів та явищ, що відбуваються у сільській місцевості, яка, як і будь-які інші об'єкти, займає певне місце в географічній простір.

Внаслідок вищесказаного, відзначимо, що вивчення сільського зеленого туризму в системі уявлень про територіальну організацію суспільства у вітчизняній практиці пройшло три етапи життєвого циклу: зародження, зниження інтересу та відродження інтересу, що відносяться до різних часових рамок та факторів, які вплинули цей процес.

Розглянемо докладніше еволюцію цього феномена в територіальній організації товариства.

Перший етап. Зародження ставлення до сільському туризмі (1970-ті рр. ХХ ст.). Перші уявлення про сільський туризм можна віднести до середини 1970-х рр. У цей час почали виявлятися та оформлятися у вітчизняній науці концепція сільської місцевості і концепція територіальної рекреаційної системи

У радянську географічну літературу термін «сільська місцевість» увійшов у другій половині 1970-х років. Сільська місцевість стала міждисциплінарним об'єктом дослідження, трактування якого, представлене в літературі, географами, соціологами, економістами, етнографами та регіонознавцями.

На думку класиків вітчизняної географії, сільська місцевість об'єднує на одній певній території природу, населення та господарство та є територією за межами міських агломерацій та відокремлену від них проміжними зонами.

Виділення рекреаційної функції сільської місцевості стало апогеєм у розвитку уявлень вітчизняних географів та вчених з інших областей знань про сільський туризм. Другу стадію розвитку сільського туризму як феномена у територіальній організації суспільства можна охарактеризувати

як аморфну, позбавлену визначеності у подальших наукових дослідженнях у цьому напрямі. Друга стадія була коротким етапом, який продовжувався до другої половини 1990-х років. XX ст. У вітчизняній практиці тема використання ресурсів (природних, соціокультурних, виробничих, аграрних та ін.) сільській місцевості як основа для організації відпочинку та рекреації не набула подальшого розвитку, а так і залишилася в рамках теорії георуралістики, і лише було позначено, але з розкрито.

Третій етап. Друге народження уявлень про сільський туризм як феномен територіальної організації суспільства (кінець 1990-х XX ст. початок XXI ст.). Підвищення інтересу до теми відпочинку та туризму у сільській місцевості почалося наприкінці 1990-х та на початку 2000-х рр. XX ст. на пострадянському просторі. Причинами зростання інтересу до цього феномену є перетворення, що торкнулися всіх сфер життя соціуму, в тому числі і сільського, пов'язані з впливом ринкових відносин. Ресурси регіонів стали своєрідним «товаром», здатним зайняти конкретні позиції з метою отримання прибутку та покращення соціально-економічної ситуації в регіоні [5].

Дослідження, які проводилися на пострадянському просторі з тематики сільського туризму, засновані на теоретичній та практичній базі західних вчених. Вперше визначення явища сільського туризму було сформульовано у 1986 р., яке у найпримітивнішій формі надано комісією європейського економічної спільноти (Commission of the European Communities) як «будь-яка діяльність туризму, яка відбувається в сільській місцевості» [7] до більш ретельно продуманих та ємних, таких як визначення британського професора Бернарда Лейна. Б. Лейн припустив вважати сільським туризмом діяльність, має локальну приналежність до сільських територій, тобто до тих, які за своїми масштабами, характером та функціями відображають унікальні образи сільського довкілля, економіки, історії та свого економіко-географічного положення [11].

Термін сільський туризм з'явився в зарубіжній науковій літературі на початку 1970-х років. Приблизно в цей час у вітчизняній географії активно формувалися теоретичні уявлення про територіальну організацію рекреаційної діяльності, що починає широко використовуватися поняття територіальної рекреаційної системи (ТРС).

Туристсько-рекреаційний напрямок досліджень у вітчизняній географії набуло розвитку ще в 50-60-ті роки ХХ ст. Перші вітчизняні роботи з рекреаційної географії пов'язані з іменами В.С. Преображенського [9] та А.А. Мінця [15]. Починаючи із середини 70-х рр., проблематиці рекреації було присвячено і частину робіт Б.Б. Родомана. Можна сміливо сказати, що Б.Б. Родоман був одним із перших вітчизняних учених, який акцентував увагу на плануванні відпочинку у сільській місцевості [4]. Автор зазначає, що планування зон відпочинку має здійснюватися за принципом непорушності природного балансу в природно-територіальних комплексах та на основі існуючих систем розселення. Як місця районного планування відпочинку у сільській місцевості необхідно використовувати мальовничі глибинки (автентичні села та хутори), які малоперспективні для ведення сільського господарства, що тим самим наблизить сільське господарство до міст.

Підвищений науковий інтерес до дослідження феномену сільського туризму у зарубіжній науці посідає період із 1970 – 1998 рр., з 1998 рр. інтерес до цього феномену знизився майже втричі, що підтверджує статистика наукового цитування авторів, які розробляли науковий концепт сільського туризму.

Розвиток сільського туризму пов'язані з іменами географів-рекреологів Б. Лейна, Дж.Кромптона, Дж. Уррі, Е.Коена, Р.Батлера, М. Холла, У.Алена, Д.Макканела та інші [21]. Висока питома вага має визначення феномену сільського туризму (3382 цитувань), запропоноване доктором наук, професором Дж. Кромптон. Професор трактував сільський туризм як діяльність, що протікає у сільській місцевості, для якої характерна низька

щільність населення та відкритий простір, вкритий лісами, фермерськими господарствами та природними ландшафтами [35].

Питання про щільність населення на сільських територіях, де імовірно, може отримати розвиток сільський туризм, був дискусійним у зарубіжній науковій практиці. У результаті було досягнуто деякий консенсус у цьому питанні. Результати викладено у звіті Організації економічного співробітництва та розвитку у 1994 р. на місцевому рівні показник 150 чол./км² є кращим критерієм руральності в організацію сільського туризму. На рівні регіонів адміністративні одиниці згруповані за часткою сільського населення на три типи: переважно сільський (>50%), сільський (15-50%) та переважно урбанізовані регіони (<15%) [17].

Визначення сільського туризму, прийняте у країнах Європейського Союзу (EU) наступне, це відпочинок, який, перш за все, мотивований бажанням, тісно познайомитися із сільською місцевістю, місцевими жителями, спадщиною та способом життя населення. Відпочинок має бути, перш за все, заснований на ресурсах сільській місцевості, що відрізняється від турів вихідного дня з огляду пам'яток [26]. Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD, 1994) активно взялася за розробку понятійного апарату сільського туризму на початку 1990-х гг. XX ст. Розробники дійшли висновку про те, що сільський туризм, у найпростішій формі має відповідати наступним критеріям, що дозволяють досягти єдиного розуміння сутності явища [23]:

- 1) сільський туризм має здійснюватися у сільській місцевості на відкритому просторі без багатоповерхової забудови;

- 2) сільський туризм має вибудовуватися на специфічних особливостях сільської місцевості таких як: дрібномасштабні підприємства (фермерські та особисті підсобні господарства, винні господарства, конярські господарства та ін);

3) сільський туризм повинен відображати специфіку регіону через культурно-просвітницькі організації: музеї, садиби, події заходи, фольклорні колективи та історико-культурні об'єкти [1];

4) сільський туризм має бути економічно та соціально ефективним, щоб стимулювати розвиток регіону, де його здійснюється.

Основні детермінанти сільського туризму у територіальній організації товариства визначені Всесвітньою Туристською Організацією (UNWTO). З точки зору підходу Всесвітньої туристичної організації, про сільський туризм можна вести мову в ситуації, коли туристичний продукт складається з самої культури та можливості безпосереднього особистого контакту рекреанта (туриста) з культурним ландшафтом, способом життя, традиціями та повсякденністю місцевого населення [14].

1.2. Економічна сутність сільського зеленого туризму

Сільський зелений туризм є сектором туристичної галузі, який створює комплексний туристичний продукт за рахунок використання природних, культурно-історичних, соціальних та інших ресурсів сільських територій. Його складовими є усі види рекреаційної діяльності в сільській місцевості. Обов'язковою умовою цього виду туризму – туристи повинні проживати у сільських домах або садибах.

Сільський зелений туризм є відносно новим та перспективним напрямком, який дозволяє туристам долучитися до традиційного життя сільських жителів. Сутність даного виду туризму полягає у відпочинку в сільській місцевості, де все організаційне забезпечення проживання туристів (у тому числі харчування, дозвілля, обслуговування та ін.) бере на себе сім'я, яка приймає відпочиваючих.

Враховуючи відсутність капіталовкладень на створення нових робочих місць у сільській місцевості України, на загальнодержавному рівні велику увагу слід приділяти тим галузям, які не вимагають свого розвитку великих

коштів. До таких галузей належить сільський зелений туризм, що давно практикується в Україні. Адже у селах із відповідною рекреаційною базою завжди було багато відпочиваючих. Найбільше це стосується сіл, розташованих на берегах річок, морів та у гірській місцевості [2].

Під час війни в Україні, набирає все більшого розвитку підприємницька діяльність селян у сфері сільського зеленого туризму, як одного з напрямків реабілітаційного, оздоровчого та лікувального туризму, що потребує у даний час українське суспільство. З огляду на це ми зосередили своє дослідження на економічному змісті сільського зеленого туризму, особливостей становлення та розвитку цього виду туризму.

Цей вид туризму розпочав розвиватися в світі у другій половині ХХст. Дослідженнями питань розвитку сільського зеленого туризму займалися вітчизняні науковці, фахівці, туризмознавці-практики: Зінько Ю.В., Кифяк В.Ф., Роглев Х.Й. Сергеева Т.К., Рутинський М.Й., Кузик С.П., Рихлицька Х.М. та закордонні дослідники: Каравеллі Х., Дуча Т., Кларка М., Головецький В., Лонча М., які зробили великий внесок у дослідження проблемних питань розвитку сільського зеленого туризму.

Дефініція сільського зеленого туризму різні автори надають по різному, що свідчить достатньо широкий спектр думок відносно трактування змісту даного поняття (табл. 1.1.-1.3.)

Територіальна локація місця отримання послуг та характер їх є основними ознаками трактування поняття сільського зеленого туризму (табл.. 1.1.)

Таблиця 1.1

Підходи до визначення терміна «сільський зелений туризм» як виду туризму

Трактування	Автор
1	2
Вид туризму, що передбачає знайомство з місцевим побутом в агрооселях, вивчення традицій проведення народних свят, фольклорної творчості, організацію подорожі вихідного дня з полюванням, рибальством, турів «народна аптека» зі збиранням лікарських трав, «пасіка» - із качанням меду, «сам собі господар» -	Т.Булах [35]

з навчання традиційним народним технологіям виробництва соків, вин, консервування овочів та фруктів, «дари лісів» - консервування ягід, грибів тощо.	
Відпочинковий вид туризму, зосереджений на природних територіях, який передбачає заняття різними формами активної рекреації у природних ландшафтах без заподіяння шкоди навколишньому середовищу.	С.Медлік, І.Петлін [37]
Вид проведення вільного часу у формі стаціонарного відпочинку з можливістю недалеких радикальних виїздів чи походів.	М.Рутинський, Ю.Зінько [38]
Стаціонарний відпочинок з будь-якою метою, видом та формою організації туристичної подорожі у сільській місцевості.	М. Глядіна [26]
Відпочинковий вид туризму, що передбачає тимчасове перебування туристів у сільській місцевості (селі) та отримання ними послуг сільського зеленого туризму	Проект Закону «Про сільський зелений туризм» [41]
Вид туризму, що включає перебування та рекреаційну діяльність в сільській місцевості. Він передбачає розвиток туристичних шляхів, місць для відпочинку, сільськогосподарських і народних музеїв, а також центрів з обслуговування туристів з провідниками та екскурсводами	М.Костиця [37]
Вид сільського туризму, що передбачає перебування в оселі сільського господаря, який здійснює основну діяльність, пов'язану з веденням особистого селянського господарства, а також побічну – з використанням майна цього господарства для надання послуг у сфері сільського туризму, а саме: проживання, харчування, ознайомлення з місцевою культурою.	Н.Самолук [40]
Вид туризму, який здійснюється на сільських територіях незалежно від їхнього призначення (належності до природоохоронних чи курортних територій), має особливість різної специфікації послуг, що дозволяє задовольняти потреби споживачів та сприяє розвитку територіальної інфраструктури.	Х.Рихлицька [42]

Узагальнюючи наукові підходи інших досліджень науковців, зроблено висновок, що сутність поняття сільського зеленого туризму вони трактують як форму туризму (табл. 1.2.)

Таблиця 1.2.

Підходи до визначення терміна «сільський зелений туризм» як форми туризму та відпочинку

Трактування	Автор
Специфічна форма відпочинку в приватних господарствах сільської місцевості з використанням майна та трудових ресурсів особистого селянського, підсобного або фермерського господарства, природно-рекреаційних особливостей місцевості, а також культурної, історичної та етнографічної спадщини регіону.	Ю. Вишнеvsька; В.Биркович [24]

Специфічна форма відпочинку на селі, де суб'єктами надання туристичних послуг є не професіонали, а мешканці села – власники особистих, підсобних та фермерських господарств, які спираються на наявні місцеві ресурси.	Ю. Шахраюк-Онофрей [45]
Сільський туризм – це відпочинок з будь-якою метою, видом та формою організації туристичної подорожі у сільській місцевості з розміщенням на відпочинок у будинку сільського господаря; автор окремо виділяє зелений туризм як вид туризму, що надають підприємства на підставі особливої концепції діяльності, яка, з одного боку, відрізняє їх від конкурентів, а з іншого, - передбачає відпочинок на певній відстані від населених пунктів в екологічно чистому природному середовищі	А. Зінченко [39]
Являє собою особливу форму туризму, на відміну від масового туризму або відпочинку, але водночас він увібрав у себе деякі риси загального туризму. Найбільше це проявляється у так званих сільських готелях, тобто сільських будинках, які приймають водночас досить велику кількість туристів і мають високий рівень сервісу.	О. Галич, І. Шевченко [26]
Це туризм, який проходить у сільській місцевості	Л. Робертс, Д. Холл [47]
Різновид сільського туризму, характерними рисами якого є: перебування туриста в приватній садибі сільського господаря; надання сільськими господарями послуг туристам з використанням ресурсів сільської місцевості; залучення туриста до сільського життя, зокрема до традиційних форм господарювання	С. Кравцов [41]

Науковці цієї групи зелений туризм розглядають як форму, яка є стабільною і самостійно існує, що має методологічне підґрунття та відображає внутрішню і зовнішню організаційну сторону економічної діяльності спосіб здійснення якої ґрунтується на специфічних засадах з використанням ресурсного підходу.

Всі точки зору різних дослідників зеленого туризму як виду або форми мають право на існування, але вони не є вичерпними, про що свідчить узагальнення думок інших фахівців та науковців (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Підходи до визначення терміна «сільський зелений туризм» як процесу, діяльності та чинника активізації підприємництва в сільській місцевості

Визначення	Автор
Вид непрямої сільськогосподарської діяльності, спрямованої на надання послуг з розміщення, харчування, дозвілля та відпочинку міського населення на сільських територіях, без значного антропогенного впливу на природу.	Ю.Грицьку-Андрієш [32]

Складна багатоаспектна діяльність, що включає в себе пішохідні прогулянки, гірські походи та альпінізм, кінні прогулянки, спортивні та оздоровчі подорожі, полювання й рибальство, та інші, менш спеціалізовані форми туризму.	Експерти Всесвітньої туристської організації [44]
Сектор туристичної галузі, орієнтований на використання природних, культурно-історичних та інших ресурсів сільської місцевості та її специфіки для створення комплексного туристичного продукту.	А.Кулік [43]
Процес задоволення оздоровчих, професійно-ділових та інших потреб людини або групи, що здійснюється в сільській місцевості, що не супроводжується будь-якою оплачуваною діяльністю.	Т.Осадча [46]
Сутність сільського туризму полягає в тому, що сільські жителі, котрі не забезпечені роботою, приймають у себе бажаючих провести відпочинок на природні, в екологічно чистій місцевості. Основними напрямками послуг сільського туризму є розміщення, харчування, послуги транспорту, релаксація, ознайомлення з навколишнім природним та історичним багатством сільської місцевості.	Б.Фіногєєв [52]
Сільський (зелений) туризм запропоновано розглядати з економічного погляду як чинник активізації аграрного підприємництва, що сприяє підвищенню зайнятості та покращенню життєвого рівня сільського населення.	В.Гловацька [29]

Узагальнюючи наукові дослідження та визначення дефініції «сільський зелений туризм», можна зробити висновок, що сутність цього виду туризму з позиції споживача послуг є спільною думкою багатьох науковців, але не досліджуваними залишаються серйозні сутнісні ознаки його, які характеризують взаємовідносини між туристом (споживачем послуги) та підприємцем (власником садиби або агрооселі).

Сільський зелений туризм як перспективний напрям для України визначає необхідність наявності наступних умов:

- в наявності повинен бути вільний або умовно вільний житловий фонд на сільських територіях;
- наявність високого рівня комфортності та відмінний стан цього жилого фонду;
- повинна бути наявна системна державна підтримка сільських туристичних господарств;
- повинна бути здійснена організаційна підтримка: створені спеціальні структури, які надають системну допомогу та займаються

організацією даного сектору туристичної галузі, а також необхідно впроваджувати інформаційні технології, за рахунок яких може бути організовано створення масштабного ринку сільського туризму у віртуальній формі;

- необхідно організувати об'єднання суб'єктів сільського зеленого туризму, які будуть підтримувати портал з базами даних в рамках всього агротуристичного сектору;

- повинна бути організована фінансова підтримка (пільгове кредитування сільського туризму).

Реалізація вказаних вимог повинна сприяти тому, що сільський зелений туризм буде виступати в якості перспективного напрямку розвитку сільських територій, і позиціонуватися як вид результативного несільськогосподарського бізнесу, який є прибутковим сільським мешканцям та місцевій владі, так як за рахунок розвиненої туристичної інфраструктури буде здійснюватися сприятливий вплив на економічне та соціальне життя сільських територій, також збільшаться податкові надходження у місцевий бюджет, буде присутнє зростання зайнятості та доходів сільського населення.

Поняття «сільський туризм» є дискусійним та поліваріантним, вміщуючи досить широкий спектр видів діяльності, не обмежуючись агарним туризмом. Бернард Лейн, Джон Сміт та Ендрю Еддінгтон у своїх публікаціях акцентують увагу на симбіозі сільського туризму з іншими видами туризму, які можливі у сільській місцевості. Дані автори наголошують зв'язок сільського туризму з функціональними комплексами рекреації у країні, регіоні, сільській місцевості. На думку професора Бернарда Лейна, сільський туризм, переважно, має бути розглянутий у континуумі різних форм туризму у тих місцях (регіоні/місцевості), де він може зайняти свою нішу []. Попит на сільський туризм безпосередньо пов'язаний з пропозицією, специфікою сільської місцевості, чим більше ресурсів (бальнеологічних, природних, історико-культурних, подійних, релігійних і т.д.) запропонувати місцевість, тим більше вона буде затребувана як туристична дестинація [1].

Сільський туризм можна розвивати в континуумі фермерського, культурно-пізнавального, оздоровчого, пригодницького туризму, що робить його в цьому сенсі синергетичним проти іншими видами туризму, тому що практично всі підприємства (сільськогосподарські, культурно-просвітницькі та інші) задіяні в його організації в сільській території [38]. Інша група авторів Р. Шарлей та Л. Робертс вважає, що сільський туризм поєднує такі види туризму як: аграрний туризм, екологічний, пізнавальний, природний, рибальський, гастрономічний тощо [9]. Остаточо у звіті Організації економічного співробітництва та розвитку визначено види відпочинку (туристська активність), які можуть бути притаманні лише сільській місцевості.

У сільській місцевості туристичну активність можна поділити на активні та пасивні види. Активні види: піші прогулянки, збирання грибів, ягід, лікувальних трав, полювання, велосипедні тури, аматорська рибалка, катання на конях та ін. Пасивні види: вивчення природи, флори та фауни в ООПТ, вивчення сільського способу життя та спадщини, релаксаційний відпочинок у сільській місцевості, сільські фестивалі та свята, дегустація місцевої кухні, виїзні конференції (наради) на лоні природи та ін [13].

Таким чином, сільський туризм може розвиватися у симбіозі з іншими видами туризму, залежно від функціональної спеціалізації регіону, сільського району та населеного пункту, де передбачається розвиток несільськогосподарського виду діяльності.

1.3. Організація сільського зеленого туризму

Важливою умовою організації сільського зеленого туризму є розвиток засобів розміщення, а саме: в сільській місцевості є в наявності вільний або умовно вільний житловий фонд: будинки, садиби, котеджі, які спочатку не створювалися як готелі, але придатні для того, щоб переобладнати їх у засоби розміщення туристів, або будуються спеціалізовані агротуристичні об'єкти –

засоби розміщення туристів (будівництво «національних сіл», «будинків мисливця/рибалки», «культурних центрів», «аграрних парків» тощо), виконують функції сільських готелів.

Важливою складовою сільського зеленого туризму є процес організації харчування туристів поряд із послугами ночівлі. Поряд з проживанням та харчуванням, у процесі прийому у сільській садибі туристів є додаткові послуги (послуги відпочинку, оздоровлення, організації) розваг, екскурсійного обслуговування тощо).

На розвиток сільського зеленого туризму впливає низка факторів. Чинники економіко-географічної групи визначають категорію віддаленості об'єктів сільського зеленого туризму та місць постійного проживання потенційних туристів (географічний фактор), а також можливості туристів дістатися місць відпочинку (економічний фактор).

Дані фактори визначаються характеристиками віддаленості від об'єктів сільського зеленого туризму «постачальників» туристів, які традиційно виступають мегаполіси, а також великі промислові та обласні центри; розвиненості туристичної інфраструктури, що забезпечує проїзд туристів до місця проведення відпочинку та назад (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Фактори, які впливають на розвиток сільського зеленого туризму

Фактори соціально-економічної групи визначають рівень економічного розвитку області. До блоку даних факторів входять поняття рівня добробуту та платоспроможності міського населення – потенційних туристів; зайнятості та рівня життя сільського населення – приймаючої сторони; кількості та якості вільних (умовно - вільних) місць розміщення туристів; кількості пунктів харчування, розваг та інших об'єктів, які надають туристам послуги; розвитку соціальної інфраструктури.

За рахунок природно-кліматичних факторів здійснюється вплив на потік туристів та його сезонні зміни. Чинники цієї групи характеризуються:

- інтенсивністю використання та станом курортно-рекреаційних зон, які традиційно використовуються міськими жителями для неорганізованого відпочинку;
- станом навколишнього природного середовища та екологічного обстановкою у районах сільського туризму; сезонним станом природного середовища та можливістю задовольнити туристичний інтерес до тих чи інших об'єктів;
- сезонним характером окремих об'єктів туристичного інтересу.

Організаційні фактори також впливають на розвиток сільського зеленого туризму. Дані фактори визначають, що розвиток сільського зеленого туризму залежить від [4]:

- організації системи управління сільським зеленим туризмом;
- інформаційного забезпечення сільського зеленого туризму;
- нормативно-правового забезпечення функціонування сільського зеленого туризму;
- регулювання та підтримки сільського зеленого туризму органами державної влади та органами місцевого самоврядування;
- наявності на місцях організаторів туризму, їх організаційно-правового оформлення та підготовленості до обслуговування туристів;
- кваліфікація персоналу об'єктів сільського зеленого туризму;
- якості та асортименту пропонованого турпродукту.

Соціальні чинники, що впливають розвиток сільського зеленого туризму, визначаються:

- станом громадського порядку в області (криміногенним обстановкою);
- забезпеченням безпеки перебування для туристів;
- можливістю отримати своєчасну та якісну медичної допомоги.

Значення сільського зеленого туризму для держави загалом, сільської економіки та туристів проявляється у багатьох аспектах (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Значення сільського зеленого туризму для країни, сільських територій та туристів

Для країни	Для сільських територій	Для туристів
Поповнення бюджету	Додатковий дохід	Активний відпочинок у сільській місцевості
Зниження рівня безробіття	Створення нових робочих місць	Вживання свіжих продуктів харчування
Активізація діяльності сільської спільноти	Поліпшення інфраструктури села	Безпосередній контакт з природою
Пропаганда національних культурних традицій	Активізація сільської спільноти	Участь в житті сільської спільноти
Використання переважно незатратних ресурсів, насамперед, природного, соціокультурного та історичної спадщини	Імпульс для розвитку інших галузей економіки (транспорт, будівництва, торгівлі, культури, ремісничої майстерності та промислів)	Вивчення культури області, її історичної та природної спадщини
Приплив додаткових інвестицій та доходів	Збереження культурної та історичної спадщини сільського регіону	Набуття нових навичок та досвіду життя у сільській місцевості
Відсікання деструктивних верств та орієнтування на створення умов для успішного розвитку та кількісного зростання місцевого суспільства	Набуття нових знань, навичок, підвищення кваліфікації сільського населення для організації прийому гостей	Вивчення циклу виробництва, спостереження за домашніми тваринами
Розвиток ділових та культурних зв'язків	Підвищення самооцінки особи сільських жителів	Культурне збагачення, розвиток зацікавленості

Таким чином, на основі даних таблиці 1.4, можна зробити висновок, що на всіх рівнях значення розвитку сільського зеленого туризму досить велике, так як сприяє розвитку територій, припливу додаткових грошових коштів, що

надає імпульс для розвитку інших галузей економіки (транспорт, будівництва, торгівлі, культури, ремісничої майстерності та промислів) тощо.

Основна мета розвитку сільського зеленого туризму – покращити умови життя місцевого населення. Розвиток сільського зеленого туризму має дати стимул розвитку місцевої економіки за рахунок того, що формуватимуться малі економічні обороти місцевих ресурсів. Цього можна досягти, здійснюючи міжгалузеву співпрацю, за якої місцева продукція та послуги будуть використані при виробництві туристичного продукту. На сьогодні необхідно зазначити, що до такої кооперації місцеві підприємці не зовсім готові – вони не бачать вигод від подібного співробітництва.

Багато сільських поселень у регіонах світу, що розвиваються, стикаються з проблемою пошуку діяльності, яка приносить дохід і формує зайнятість селян, що вивільняються з аграрного сектору у зв'язку з його модернізацією та інтенсифікацією.

Розпочатий процес диверсифікації галузевої структури робітників місць на селі вимагає формування нових ефективних механізмів, здатних запобігти зростанню реального безробіття населення, вивільненого із сільського господарства внаслідок збільшення продуктивності праці.

Традиційна сільська економіка не пропонує достатніх альтернативних можливостей для працевлаштування, та голови сільських поселень ведуть пошук нових джерел покращення фінансового становища, оскільки відсутність доходів веде до соціальних проблем.

Завдяки мультиплікативному ефекту від розвитку сільського зеленого туризму все більше сільських поселень вибирає його як можливість вирішити проблему диверсифікації сільської економіки на основі місцевого потенціалу.

Україна має унікальні природно-кліматичні та культурно-історичні особливості, що дозволяють розвивати майже все найпопулярніші види туризму, серед яких сільський зелений туризм.

Розвитку сільського зеленого туризму у Україні також сприяє погіршення екологічної та психологічної обстановки (пандемія, військовий стан) у великих містах, у зв'язку з чим міські жителі прагнуть відпочивати в екологічно сприятливій місцевості.

Відроджується інтерес до елементів традиційної народної культури: архітектурі, кухні, ремеслам, фольклору, відвідуванню російської глибинки; як до елементу ностальгії по селянській соборності зростає прагнення розширення сфери спілкування. У підприємницькому середовищі зростає конкуренція у традиційних сферах інвестиції на селі та йде пошук нових об'єктів інвестування.

Сільський зелений туризм – не просто галузь туристичної індустрії, він виконує важливі соціально-економічні функції: створення привабливих робочих місць, у тому числі для сільської молоді та жінок; облаштування сільських територій; комплексне використання природного та культурного потенціалу сільських територій. Розвиток сільського зеленого туризму безпосередньо сприяє підвищенню привабливості проживання у сільській місцевості.

Висновок до 1 розділу

У першому розділі кваліфікаційної роботи отримано такі висновки:

На підставі дослідження наукових позицій, визначено, що сільський туризм, у найпростішій формі має відповідати наступним критеріям, що дозволяють досягти єдиного розуміння сутності явища:

1) сільський туризм має здійснюватися у сільській місцевості на відкритому просторі без багатоповерхової забудови;

2) сільський туризм має вибудовуватися на специфічних особливостях сільської місцевості таких як: дрібномасштабні підприємства (фермерські та особисті підсобні господарства, винні господарства, конярські господарства та ін);

3) сільський туризм повинен відображати специфіку регіону через культурно-просвітницькі організації: музеї, садиби, події заходи, фольклорні колективи та історико-культурні об'єкти;

4) сільський туризм має бути економічно та соціально ефективним, щоб стимулювати розвиток регіону, де його здійснюється.

Основні детермінанти сільського туризму у територіальній організації товариства визначені Всесвітньою Туристською Організацією (UNWTO). З точки зору підходу Всесвітньої туристичної організації, про сільський туризм можна вести мову в ситуації, коли туристичний продукт складається з самої культури та можливості безпосереднього особистого контакту рекреанта (туриста) з культурним ландшафтом, способом життя, традиціями та повсякденністю місцевого населення.

У сільській місцевості туристичну активність можна поділити на активні та пасивні види. Активні види: піші прогулянки, збирання грибів, ягід, лікувальних трав, полювання, велосипедні тури, аматорська рибалка, катання на конях та ін. Пасивні види: вивчення природи, флори та фауни в ООПТ, вивчення сільського способу життя та спадщини, релаксаційний відпочинок у сільській місцевості, сільські фестивалі та свята, дегустація місцевої кухні, виїзні конференції (наради) на лоні природи та ін.

Таким чином, сільський туризм може розвиватися у симбіозі з іншими видами туризму, залежно від функціональної спеціалізації регіону, сільського району та населеного пункту, де передбачається розвиток несільськогосподарського виду діяльності.

Сільський зелений туризм – не просто галузь туристичної індустрії, він виконує важливі соціально-економічні функції: створення привабливих робочих місць, у тому числі для сільської молоді та жінок; облаштування сільських територій; комплексне використання природного та культурного потенціалу сільських територій. Розвиток сільського зеленого туризму безпосередньо сприяє підвищенню привабливості проживання у сільській місцевості.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ РОВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННИХ ДІЙ

2.1. Аналіз розвитку сільського зеленого туризму в світі

Європейські країни, що на сьогоднішній день є лідерами у сфері сільського зеленого туризму у світі, прийнято класифікувати за часом початку активного розвитку сільського зеленого туризму та моделям розвитку [11]. Статистика показує, що 68% західних європейців проводять відпустку у власній країні та 20% в інших європейських державах-членах ЄС (рис. 2.1.). З них 25% (тобто, один турист з чотирьох) проводять свою відпустку у сільській місцевості з урахуванням економічної точки зору (низькі ціни), а також керуючись якістю перебування [21].

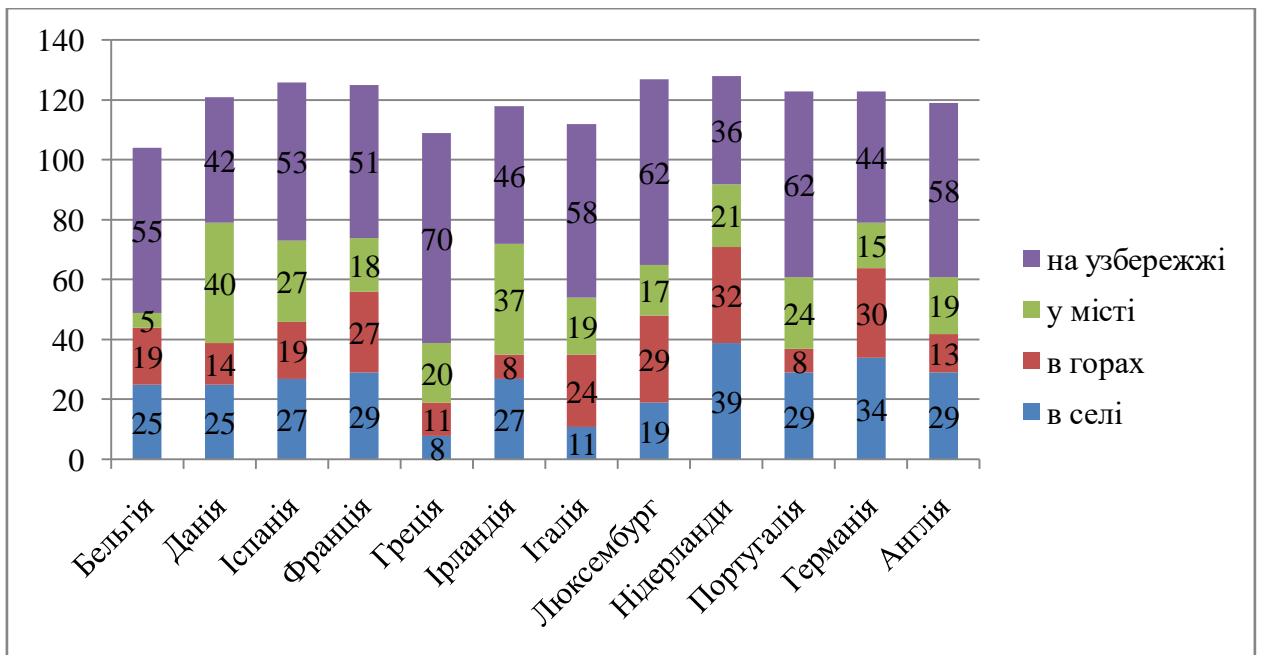

Рис. 2.1. Туристичні переваги відпочинку у країнах ЄС (%), 2021р.

Згідно з даними Європейської федерації фермерської та сільської туризму (EuroGites) на сьогоднішній момент у Європі існує приблизно 400,000 тис. сільських житлових будинків за наданням послуг сільського

туризму. Житлові будинки мають 3,6 млн. ліжко-місць (номерний фонд Іспанії є найбільшим за розмірами, що перевищує інші країни в 2 рази) [49].

У європейських країнах сільський зелений туризм посідає друге місце після пляжного напрямку та забезпечує до 30% прибутку туристичного комплексу. Сільському зеленому туризму віддають перевагу від 12 до 30% мандрівників у світі за даними Європейської федерації «EuroGites». Особливості організації сільського зеленого туризму в країнах світу надано в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Особливості організації сільського зеленого туризму в країнах світу

Країна	Особливості організації
Італія	агротуристичний бізнес тісно пов'язаний з курортним, міжнародна спеціалізація астрономічний і дегустаційний туризм
Австрія	зайнятість гостей у збірі трав, приготуванні молокопродуктів, вигоні худоби, активний гірський та екологічний туризм
Фінляндія	будиночки без господарів, розміщені на берегах заповідних озер та річок
Румунія	діє Національна асоціація сільського і культурного туризму, спеціалізація етнографічний та гастрономічний туризм
Угорщина	податкові пільги, міжнародна спеціалізація кінний туризм
Польща	відсутність тісного зв'язку з традиціями країни - тільки ночівля та харчування
Франція	приморські агросадиби, кінні ферми, винні агросадиби, гірськолижні шале, агрокоттеджі, замки, рибальські будинки
Іспанія	сільські готелі відкрито на Канарських і Балеарських островах, а також у переобладнаних монастирях та історичних замках
Данія	діє Національна асоціація агротуризму, спеціалізація велосипедний туризм
Ісландія	категоризація номерів на три категорії, категоризація гостьових будинків (A,B,C,D,T,F,G)
Німеччина	більшість туристів приїждить для участі у міжнародних ярмарках та торгових шоу
Великобританія	доступні ціни, спеціальні знижки для дітей, друкуються рекламно-інформаційні каталоги СЗТ

Загальний дохід туристичної промисловості від сільського зеленого туризму становить середньому 10-20%. Сільський зелений туризм має в своєму розпорядженні 15% ліжко-місць, на яких можуть одночасно розміститися 6,5 млн. туристів [49].

Стартап розвитку сільського туризму у Європі, у тій формі, в якій він існує, покладено у Франції 1951г. у типовому французькому селі Chandal ala Javie Provence. Французькі фермери почали першими надавати туристичні послуги з урахуванням малого готельного господарства. Організація сільського туризму з урахуванням малого готельного господарства ціла соціально-економічна програма розвитку депресивних територій за рахунок переведення частини сільського населення зі сфери виробництва у сферу послуг. Так, з'явилася перша модель сільського туризму, що панує у Європі – це західноєвропейська модель. У контексті даної моделі розвиваються гостьові будинки в 42,8% країнах Євросоюзу: Австрія, Ірландія, Німеччина, Люксембург, Нідерланди, Швеція, Хорватія та Франція. Мотиви її становлення в європейських країнах мали соціально-економічний характер. Втрата конкурентоспроможності аграрного виробництва та необхідність реструктуризації сільського господарства з метою підвищення його ефективності стала основою політики у країнах Західної Європи [55].

Концепція розвитку сільського зеленого туризму з урахуванням малого готельного господарства вибудовується з урахуванням ресурсів домашніх господарств як коштів розміщення. Сільська сім'я займається прийомом гостей, їх харчуванням та забезпечує розважальну складову. Європейські країни розвиваються за цією моделлю, але цілі, які спонукали фермерів диверсифікувати свою основну діяльність були різні. Так, у країнах Західної Європи основний мотив пов'язаний із кризою в аграрній сфері, погіршенням життя сільського населення, депопуляцією та деградацією сільських регіонів. Основна мета – це створення альтернативного джерела зайнятості у сільській місцевості.

У країнах Східної Європи, навпаки, курс розвитку несільськогосподарського сектору національної економіки сільського зеленого туризму був узятий з метою реорганізації туристичної галузі, а саме, розосередження туристичних потоків із традиційних центрів відпочинку на внутрішні екологічно чисті території.

Єдина країна, яка територіально належить до країн Західної Європи, проте, розвивається за іншою моделлю, є Великобританія. У Великобританії отримала розвиток друга значуща модель сільського туризму Європі – це модель, що працює за схемою «bed&breakfast» (табл. 2.2.) або англоамериканська модель, яка передбачає створення засобів розміщення прийому в невеликих позаміських поселеннях туристів.

Експерти Світової Туристичної Організації розробили стандартну класифікацію засобів розміщення туристів, згідно з якою засоби розміщення класифікуються на колективні та індивідуальні. У різних країнах застосовуються різні символи для позначення категорійності засобів розміщення. Наприклад, в Ісландії діє категоризація сільського житла, як номерів 3 категорій, так і будинків гостьового типу категорії А, В, С, D; Е; F; G; у країнах Південної Європи діє категоризація агросадиб від 1 до 5 зірок [49].

Таблиця 2.2

Класифікація баз відпочинку, які належать до типу «Bed & Breakfast»

Найменування	Характеристика	Особливість
Bed & Breakfast cottage	Найнятий котедж у курортно-рекреаційній зоні, на території, яка має статус сільській місцевості або відноситься до курорту	Розташування на березі моря, озера або в горах
Bed & Breakfast farm vacation	Сімейний відпочинок з дітьми в мальовничій сільській місцевості з цінними рекреаційними ресурсами	Можливість відпочинку у «домашній» атмосфері дітей різних вікових груп окремо від батьків
Bed & Breakfast homestay	Проживання в будинку господаря сільської садиби спільно з його сім'єю в окремих кімнатах для гостей	Знайомство з традиціями, культурою, побутом тієї сім'ї з якою проживають гості
Bed & Breakfast farmstay	Проживання у будинку фермера або у кемпінгу на території фермерського господарства	Вживання в їжу продуктів, вирощених самим господарем садиби, участь у сільськогосподарських роботах на фермі

Мета – надання ночівлі та сніданку у сільській місцевості для туристів (наприклад, туристи, що відправилися в похід тривалістю 5-7 днів, переміщаючись по території, які можуть перекусити в даних закладах). В таблиці 2.3. схематично представлено систему розвитку сільського туризму в окремих частинах Європейського Союзу, відзначено моделі їх розвитку, належність до країни та цілі створення.

Таблиця 2.3

Моделі розвитку сільського зеленого туризму

Французька модель	1) різні форми класичного сільського зеленого туризму, змінні в залежності від близькості від моря; 2) значна увага приділяється розвитку гастрономічному та винному туризму; 3) форми розміщення туристів припускають в меншій мірі проживання на фермах, туристи розміщуються в котеджах.
Німецька модель	1) проживання та харчування в фермерських будинках; 2) сільський зелений туризм переплітається з фермерським та подієвим; 3) припускається праця на землі.
Італійська модель	1) сільський зелений туризм суміщений з відновленням здоров'я, вивченням гастрономії і продукції місцевого виробництва, спортом; 2) розміщення туристів в апартаментах; 3) поширені палаточні містечка
Чеська модель	1) орієнтована на виробничі регіони та регіони, які граничуть з заповідними територіями; 2) являється бюджетним видом відпочинку; 3) розміщення в фермерських будинках з елементами аутентичного сільського життя.
Іспанська модель	1) поширений відпочинок і в селі, на фермі; 2) знайомство з веденням господарства, гастрономією, догляд за тваринами.
Польська модель	1) відрізняється чітким розмежуванням «туристичних» господарств: для одних це головний та єдиний бізнес, для інших це додатковий прибуток; 2) засоби розміщення різняться вартістю та якістю, наданих послуг.
Латвійська модель	1) відпочинок з елементами традицій та звичаїв на фермах.

Фермерська туристична гостинність особливо набула розвитку у Франції, Австрії та Німеччині. У цих країнах ферма для туриста – це місце для відпочинку та сільськогосподарської діяльності [55]. В багатьох країнах Європейського Союзу до стратегії розвитку сільських територій включено сільський туризм, який допомагає зберегти населення у селах, створити робочі місця та сприяти соціально-економічному розвитку територій [56.]. У

країнах ЄС інституційна складова сільського зеленого туризму має яскраво виражений характер. Розвиток сільського зеленого туризму активно підтримується владою та представлено в рамках програм з підтримки розвитку даної галузі.

Інституційна платформа управління та розвитку сфери туризму представлена у кількох міжнародних програмах фінансової підтримки розвитку сільського зеленого туризму, таких як SAPARD, LEADER та RDPE.

Програма «SAPARD» спрямована на створення та підтримку нових робочих місць у сільській місцевості (за допомогою розвитку сільської інфраструктури та диверсифікації економічної діяльності у сільській місцевості) і більшою мірою сфокусована на підтримці розвитку туризму та бізнесу, опосередковано залученого до туризму. Відповідно до розділу програми «Диверсифікація економічної діяльності у сільській місцевості» намічено такі сфери підтримки: створення додаткового доходу на фермах; створення робочих місць у сільських районах; обладнання сільських районів туристичною інфраструктурою [57].

Програма «LEADER» є фондом, спрямованим на підтримку фермерів за рахунок надання грантів та позик для відкриття свого бізнесу у сфері туризму. Гранти програми доступні для фермерів, сільських бізнесменів, лісників та інших категорій громадян [57].

Програма «EXPERT» створена з метою заохочення сільського зеленого туризму країнах та регіонах-учасниках, заснована на принципах інноваційності, прибутковості та стійкості розвитку. Цільова програма «EXPERT» орієнтована на професійні організації, школи, університети та всіх зацікавлених осіб. Після цього була створена Асоціація розвитку сільського туризму (ATRAC), яка пролонгувала розпочату справу програми «EXPERT».

Програма «База даних щодо послуг сільського туризму» – це особлива комп'ютерна програма, що надає інформацію про послуги, компанії, організаціях сільського туризму у регіонах Європи.

Програма "Європейська мережа сільського туризму" (EUROPEAN RURAL TOURISM NETWORK) організована під егідою Європейської федерації фермерського та сільського туризму (EuroGites) спільно з 12 підприємствами з організації сільського туризму у 9 країнах ЄС. Цей проєкт складається з трьох елементів: 1. технічний супровід розвитку ланцюга туристичного житла в Німеччині, Іспанії, Португалії, Угорщині, Чехії та Румунії. 2. Забезпечення інформацією про ринок сільського туризму у країнах ЄС. 3. сприяння у створенні програми для отримання інформації та просування засобів розміщення в кожній країні [57].

Європейські країни (а також африканські, азіатські, латиноамериканські країни) є учасниками міжнародної програми «World Wide Opportunities on Organic Farms» («Добровільні працівники на органічних фермах»), заснована 1971 р. в Англії (засновник Сью Коппард). Програма «WWOOF» - це мережа національних організацій, які здійснюють розміщення волонтерів на органічно-екологічних сільських фермах, являє собою різновид сільськогосподарського туризму, сільськогосподарської практики [60]. Ідея полягає в тому, що волонтери помічники прибувають на екологічно чисті селянські господарства та самостійні селянські господарства з безоплатної допомоги. Між волонтерами та господарями ферм встановлюються відносини гостинності за допомогою безгрошового обміну, коли помічник WWOOFer («вуфер») добровільно допомагає у повсякденній діяльності селянського господарства. Як правило, щоб стати учасником програми, фермер повинен заплатити внесок організації WWOOF у своїй країні, тим самим підтверджуючи, що фермерське господарство відповідає стандартам органічного сільського господарства, та житло, що здається в найм волонтерам, відповідає санітарним стандартам [60].

Для країн, що розвиваються за західноєвропейською моделлю сільського туризму характерні, як засоби розміщення, гостьові будинки та мініготелі, що працюють за системою В&В з певною категорією зірковості

(1-5 зірок). Фактор таласоатрактивності вплинув на спектр послуг та види засобів розміщення у Греції, Італії, Хорватії, на Кіпрі та на Мальті.

Показовою в даному контексті є виявлена тенденція розміщення гостьових котеджів у Фінляндії. Підприємці з Фінляндії прагнуть розмістити сільських туристів у безпосередній близькості від берегової лінії, поряд із водоймою. Понад 2/3 від загальної кількості гостьових будинків та котеджів здаються у кроковій доступності від берегової лінії (не більше 50 м), половина котеджів розташована на відстані не більше ніж 25 метрів.

В Італії налічується близько 707,0 тис. сільських ферм (1,81% сільських ферм надають послуги сільського туризму). Сімейним ферм, функціонуючим за моделлю мале готельне господарство, належить 1,79% частки ринку загальної кількості ферм. У Нідерландах налічується лише лише 60,182 тис. сільських ферм, із них сімейний бізнес у сфері сільського туризму ведуть 5,296 тис. ферм, що становить 8,8% загальної кількості.

Кількість спеціалізованих засобів розміщення, орієнтованих на прийом сільських туристів перевищує 600 тис. осіб у країнах Європейського спілки. Значна частина КСР посідає частку Англії та Франції. У багатьох країнах Європи частка сільськогосподарських угідь, зайнятих під потреби сільського туризму також значна (рис.2.2.). За цим показником лідирує Швеція. В Іспанії лише 0,5% сільськогосподарських земель використовуються для розвитку сільського туризму [50].

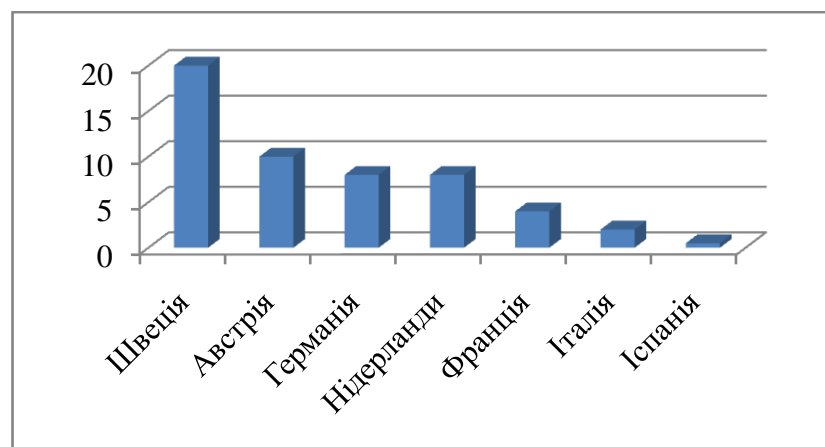

Рис. 2.2. Частка сільськогосподарських угідь, зайнятих у сфері туризму, 2021р.

За даними відділу статистики Литви, відпочинок у сільській місцевості віддають перевагу приблизно 90% національних жителів. Середнє зростання сільського туризму у Литві складає 5-7%.

Розвиток сільського туризму як форми сталого розвитку сільських територій в європейських країнах, являє собою велику програму переведення частини сільського населення зі сфери виробництва у сферу.

2.2. Дослідження сільського зеленого туризму в Україні

Стратегічною метою розвитку туризму в Україні є створення конкурентоспроможного на внутрішньому та світовому ринках національного туристичного продукту, розширення внутрішнього та збільшення обсягів в'їзного туризму, забезпечення на цій основі комплексного розвитку курортних територій та туристичних центрів з урахуванням соціально-економічних інтересів населення, збереження та відновлення природних територій та історико-культурної спадщини.

У багатьох європейських країнах вплив туризму на соціально-економічний розвиток території розглядається через поняття збалансованого розвитку, що внаслідок формування та впровадження відповідної туристичної політики враховує диверсифікацію працевлаштування, збереження навколишнього середовища, охорони природних та культурних засобів.

Історико-культурна спадщина, наявність пейзажів, якість послуг, що надаються складають критерії оцінки збалансованого туризму [58]. Це першорядні та основні показники, які стосуються будь-якої території.

Українське село має багату історико-архітектурну спадщину, культуру, самобутній побут, даровані природою мальовничі ландшафти, а також лікувально-рекреаційні ресурси. Наші багаті села індивідуальним житловим фондом та добрими та працьовитими людьми. Час гострою проблемою багатьох сіл є зростаючий надлишок робочої сили. Враховуючи відсутність

капіталовкладень на створення нових робочих місць у сільській місцевості України, на загальнодержавному рівні більше уваги варто приділяти тим галузям, які не потребують свого розвитку великих коштів. До таких галузей належить сільський туризм, яка давно практикується в Україні. Адже у селах із відповідною рекреаційною базою завжди було багато відпочиваючих. Найбільше це стосується сіл, розташованих на берегах річок, морів та у гірській місцевості.

Сільський зелений туризм, який став засобом проведення дозвілля у сільській місцевості, набирає все більшої популярності у рекреаційних регіонах України. За оцінками досліджень сприяння розвитку зеленого туризму в Україні, із понад шести мільйонів сільських житлових будинків кожен десятий може прийняти відпочиваючих.

Питома вага сільського зеленого туризму в Україні поки невелика, що складає 1,5-2%, хоча є усі передмови для його розвитку (рис. 2.3)

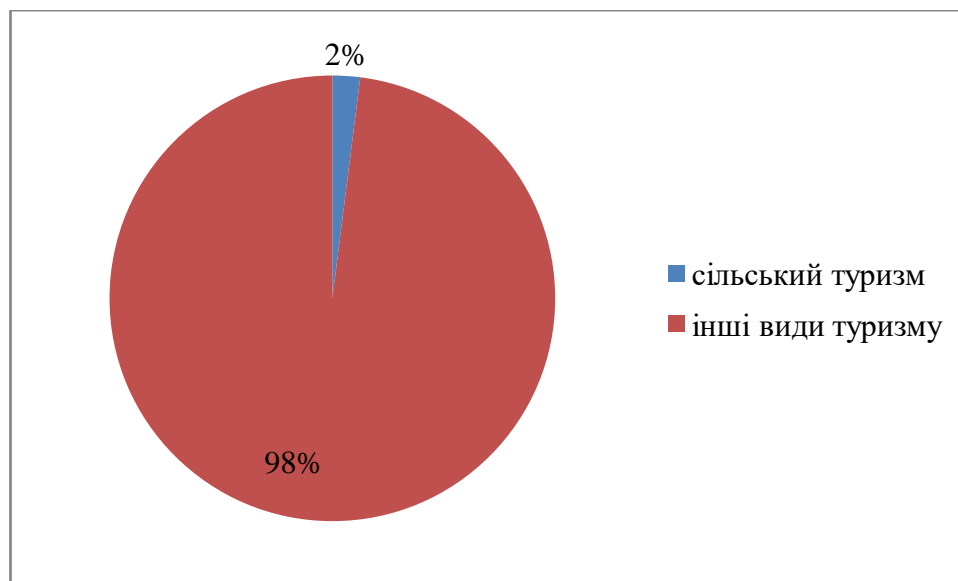

Рис. 2.3. Питома вага сільського зеленого туризму в Україні, 2021р.

Причина цього в необізнаності туристів про те, що цей вид відпочинку не менш цікавий і пізнавальний, ніж інші, крім того, сільський зелений туризм благотворно впливає на здоров'я, оскільки дозволяє досить ефективно відновити його далеко від міської метушні без застосування ліків та лікарської допомоги.

В Україні нараховується від 1500 і більше сільських садиб, які надають туристичні послуги з сільського зеленого відпочинку, більшість яких розташовані на західній Україні, але більшість сільських садиб працюють неофіційно (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Кількість сільських зелених садиб в Україні, од 2017 р.

Область	Кількість садиб, од.	Кількість осіб, що перебували у закладах, осіб	Середня місткість садиб, од	Площа садиб, м ²	
				усього	у тому числа житлова
Вінницька	1	35	12,0	80,0	48,0
Волинська	2	3050	15,0	1052,1	213,1
Дніпропетровська	1	265	9,0	126,4	76,0
Донецька	-	-	-	-	-
Житомирська	-	-	-	-	-
Закарпатська	8	488	9,5	1815,3	1297,3
Запорізька	-	-	-	-	-
Івано-Франківська	306	55096	12,8	59493,6	36266,4
Київська	-	-	-	-	-
Кіровоградська	2	1669	11,5	7750,0	240,0
Луганська	-	-	-	-	-
Львівська	14	2797	19,5	4060,9	2064,5
Миколаївська	4	881	23,5	5680,0	1340,2
Одеська	3	1672	8,0	216,6	144,2
Полтавська	1	15	8,0	216,6	144,2
Рівненська	-	-	-	-	-
Сумська	-	-	-	-	-
Тернопільська	6	4088	26,5	1145,9	773,6
Харківська	-	-	-	-	-
Херсонська	-	-	-	-	-
Хмельницька	6	3797	23,5	1486,0	680,0
Черкаська	4	728	7,5	374,0	298,0
Чернівецька	16	6974	16,2	3771,3	1990,9
Чернігівська	3	1015	13,3	7613,0	421,9
м.Київ	-	-	-	-	-
Україна	377	82570	13,5	94763,1	45924,1

Розвиток сільського зеленого туризму в різних областях України обумовлений природними та кліматичними умовами, кількістю цікавих історико-культурних об'єктів, національними традиціями тощо.

Наразі нажаль відсутня офіційна інформація щодо розвитку сільського зеленого туризму в нашій країні, тому доцільно проаналізувати ресурсний потенціал України. Відомо, що в Україні налічується багато природних об'єктів туристичного показу, таких як садибні палаци (рис. 2.4. Додаток А)

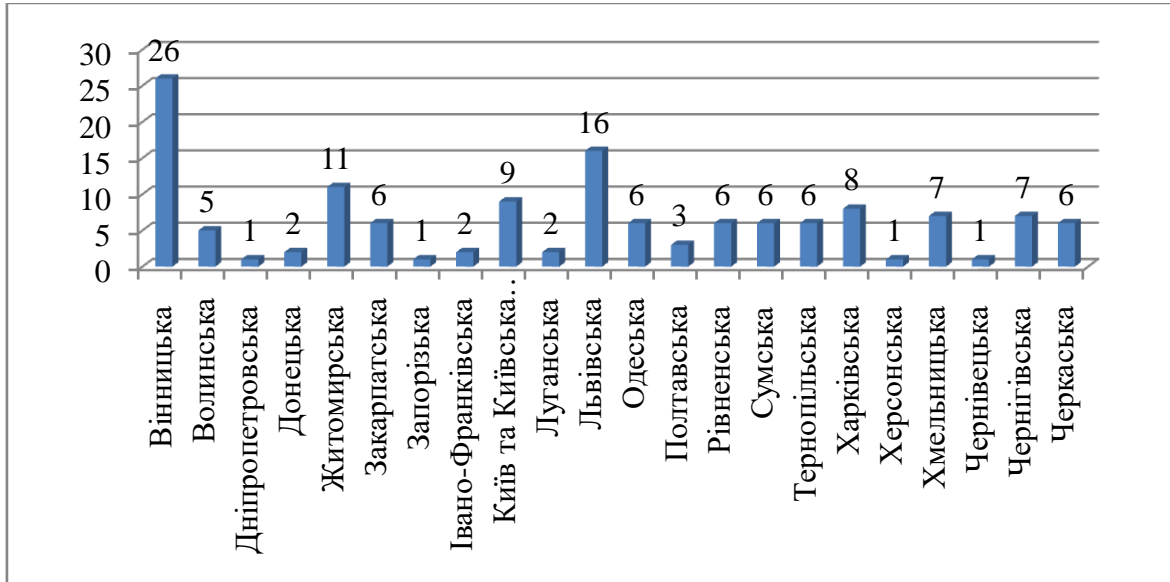

Рис. 2.4. Кількість садибних палаців України, 2021р.

До об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО в Україні відносяться: собор святої Софії та прилеглі чернечі будівлі, Києво-Печерська лавра (м.Київ); ансамбль історичного центру м.Львів; Геодезична дуга Струве (Хмельницька та Одеська області); первісні букові ліси Карпат; резиденція митрополитів Буковини та Далмації; дерев'яні церкви карпатського регіону; стародавнє місто Херсонес Таврійський і його хора. У 2021 році українським урядом було запропоновано внести до переліку об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО наступні об'єкти сільського зеленого туризму: державний історичний та природний музей-заповідник (черкаська область); національний степовий біосферний заповідник «Асканія-Нова» (Херсонська область); дендрологічний парк «Софіївка» (черкаська область); кам'яна могила (запорізька область). Отже, заповідники, садиби як центр міжнародного, внутрішнього сільського зеленого туризму потребують постійного розвитку.

До початку повномасштабної війни в Україні туристам були доступні шість природні курортні регіони, які визнано курортами державного значення – Слов'янськ, Хмільник, Миргород, Бердянськ, Скадовськ та Саки.

Важливим потенціалом для розвитку сільського зеленого туризму в Україні, є наявність природних рекреаційних ресурсів, які мають унікальні комплекси та є складовою національної мережі. ПЗФ (природно-заповідний фонд) України представлено у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Природно-заповідний фонд України загальнодержавного та місцевого значення 2022р.

Категорії	Об'єкти ПЗФ					
	Загальнодержавного значення		Місцевого значення		Разом значення	
	кількість, шт	площа, тис.га	кількість, шт	площа, тис.га	кількість, шт	площа, тис.га
Національні парки	57	1409539,238	6	28927,3129	63	1438467
Регіональні ландшафтні парки	0	0	63	763161,7722	63	763161,8
Біосферні заповідники	6	487492,4	0	0	6	487492,4
Природні заповідники	12	91821,0664	0	0	12	91821,07
<i>Заказники, всього</i>	310	563927,3498	3111	924855,1977	3421	1488783
у тому числі:						
ландшафтні	97	143843,4146	770	287966,0383	867	431809,5
лісові	32	24038,6	331	99984,877	363	124023,5
ботанічні	92	38915,3352	813	129774,8528	905	168690,2
загально-зоологічні	20	245605,9	140	172498,3754	160	418104,3
орнітологічні	21	41096,7	111	19441,6909	132	60538,39
ентомологічні	2	69,3	167	3109,2595	169	3178,56
гідрологічні	36	67594,1	701	144658,3212	737	212252,4
іхтіологічні	0	0	36	17430,3	36	17430,3
загально-геологічні	10	2764	42	49991,482	52	52755,48
<i>Пам'ятки природи, всього</i>	120	5615,41	3339	35022,5822	3459	40637,99
у тому числі:						
комплексні	20	2425,5	168	5308,6412	188	7734,141
ботанічні	44	1969,74	1916	12372,3357	1960	14342,08
пролісові	0	0	122	13759,9	122	13759,9
загально-зоологічні	5	142	43	711,25	48	853,25
геологічні	30	584,07	383	1433,7384	413	2017,808
гідрологічні	21	488,1	707	1436,7169	728	1924,817
Заповідні урочища	1	35,4	802	95667,2976	803	95702,7

Ботанічні сади	13	745,514	9	93,8579	22	839,3719
Дендрологічні парки	19	1462,48	40	302,4897	59	1764,97
Парки-пам'ятки загальнодержавного значення	3	96	0	0	3	96
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	69	3521,7632	471	7327,6295	540	10849,39
Зоологічні парки	7	71,95	3	17,47	10	89,42
РАЗОМ	617	2564328,571	7844	1855375,61	8461	4419704

Станом на 01.01.2023 року ПЗФ України налічує 8461 території та об'єкти загальною площею 4419704 га, в тому числі 617 об'єктів загальнодержавного значення площею 2564328,571 га.

Отже, Україна має великий потенціал щодо розвитку сільського зеленого туризму, особливо це важливо сьогодні коли в країні йде повномасштабна війна, люди потребують психологічної, фізичної реабілітації, відпочинку, оздоровлення тощо. У зв'язку з окупацією багатьох території морського узбережжя, люди позбавленні можливості звичного відпочинку, особливо у літній період. Дослідження показали, що варто спиратися на досвід країн Європи, які надають важливого значення державній підтримці програмам залучення сільських громад до сільського зеленого туризму. Сільський зелений туризм в Україні у важкий час якраз може підтримати втримати трудові людські ресурси, які залишилися на селі в Україні і не виїхали за кордон, що сприятиме підвищенню добробуту населення, розвитку інфраструктури та підвищенню іміджу села в країні.

2.3. Моніторинг розвитку послуг сільського зеленого туризму Карпатського регіону

У Карпатському регіоні найбільшими сільськими зеленими рекреаційними вузлами є Славський па Львівській, Яремчанський на Івано-Франківщині, Вишніпський на Буковині. (Валявський на Закарпатті. Сільські

зелені рекреаційні центри та райони якісно відрізняються колоритом організації дозвілля на Косівщина, Яремчанщина, Покуття, Сколивіна, Турківщина, Рахівщина селі. Наприклад, етнографічну мозаїку Карпатського регіону утворюють самотутні тощо.

Активніше рівнинні території (Мало Полісся, Розточчя, Опілля, Гологори, Вороняки, Прикарпаття, Хотинська височина тощо) відвідуються в літній період. Це пов'язано з масовими відпустками, канікулами дітей та студентської молоді, а також з «піком» масовості вікендового відпочинку. Саме в цей час максимально задіяна нічліжна та гастрономічна база рівнинних районів регіону. Другий максимум відвідуваності цих територій припадає на перехідні сезони: весняний та осінній. Навесні це пов'язано з поживленням приміського вікендового сільського зеленого туризму, восени – з поживленням інтересу городян до традиційних збиральних промислів українського народу (заготівля лісових ягід та грибів).

Натомість гірські території регіону мають два різко виражені «піки» відвідуваності. Перший посідає зимовий період, коли Карпати приваблюють гостей лижними трасами, різдвяною обрядовістю, веселими народними гуляннями, красою справжньої зими, яку не вдається відчутити у містах. Другий максимум триває з другої декади червня до кінця серпня – період масових відпусток та активного гірського туризму (пішохідного, велосипедного та кінного), пізнавальних екотуристичних подорожей, просто відпочинку серед величі зелених карпатських пейзажів.

Ще одним перспективним напрямком анімаційного наповнення програм перебування туристів у селах Карпатського регіону є організація народних гулянь та фольклорних фестивалів. На належному рівні проводиться Міжнародний фестиваль етнічної музики та лендарту «Шешори» на Івано-Франківщині. У програмі фестивалю представлені як виступи місцевих гуцульських народних колективів, так і виступи музикантів із інших сільських етнографічних регіонів України, Польщі, Чехії та навіть Ірландії.

Українською службою статистики підрахунки сільських садиб проводився лише з 2012 по 2014 роки, за період з 2015 по 2023 рік збір даних не відбувався з невідомих причин. Тому дослідження проводимо використовуючи інтернет-ресурси, що дасть змогу проаналізувати ринок надання послуг сільськими зеленими садибами у Карпатському регіоні.

Дослідження розвитку надання послуг сільського зеленого туризму Карпатського регіону дало можливість визначити основні види сезонного відпочинку (табл.2.6)

Таблиця 2.6

**Види сезонного відпочинку у сфері сільського зеленого туризму
Карпатського регіону**

Види відпочинку	Сезон			
	зима	весна	літо	осінь
Експерсійні тури, піші тури	+	+	+	+
Гірський туризм: - велотуристичні подорожі; - подорожі гірським велосипедом; - лижні походи; - гірські сходження	- - + -	+ + - +	+ + - +	- - - -
Спортивне орієнтування, зимове орієнтування	- +	+ -	+ -	- -
Парапланеризм			+	+
Полювання Риболовля Збір лікарських травень Збір грибів	+ - - -	- - - -	- + + +	+ + - +
Кемпінг Пікнік	- -	+ +	+ +	- -
Спостереження за птахами Спостереження за тваринами Прогулянки верхом на конях	- + +	- + +	+ + +	+ + +
Відпочинок на воді	-	-	+	-

Якщо розглянути інтенсивність та сезонний характер сільського зеленого туристичного руху у регіоні, то за цим критерієм можна чітко виділити кілька характерних субширотно-орографічних зон. Зокрема, найбільші відмінності мають, з одного боку, піднесені й передгірські території, з іншого, власне гірські райони.

У таблиці 2.7. наведені результати моніторингу природно-ресурсного потенціалу Карпатського регіону

Таблиця 2.7

Природно-ресурсний потенціал Карпатського регіону

Територія	сумарний потенціал, % від сумарного по Україні	Потенціал ресурсів, %					
		мінеральних	водних	земельних	лісових	фауністичних	природно-рекреаційних
Закарпатська	2,5	3,0	31,5	19,	17,4	0,1	28,6
Івано-Франківська	2,2	7,5	33,3	24,1	17,6	0,1	17,4
Львівська	3,7	22,5	22,7	29,2	11,1	0,2	14,3
Чернівецька	1,3	5,2	18,3	50	12,6	0,2	13,7
Регіон в цілому по Україні	2,4	9,6	26,5	30,7	14,7	0,2	18,5

Загальними рисами туристичних послуг усіх сільських районів Карпатського регіону є можливість суміщати (комбінувати) власний відпочинок у сільських садибах з цілим рядом занять спортивного та екологічного туризму.

Розвиток сільського зеленого відпочинку має відбуватися за активної співпраці з рекреаційними природно-заповідними організаціями регіону

Система заповідних територій Українських Карпат складається з:

- Єдиного у світі тристороннього біосферного заповідника «Східні Карпати» (Польща-Словаччина-Україна), українська частина якого складається з «Ужанського» національного парку, безпосередньо межує зі словацьким національним парком «Полонини» та польським «Бещадами» та регіональним ландшафтним парком «Надсянський», що є безпосереднім сусідом польського регіонального ландшафтного парку «Долина Сяну». Територіальне становище парків дозволило сформувати унікальний екологічний комплекс, що забезпечує збереження та відтворення біорізноманіття та репрезентативності класичних карпатських ландшафтів;

- Державного заповідника «Горгани» – оригінальна система гірських хребтів, розташована у південно-західній частині Івано-Франківської області у фізико-географічному районі Довбушанських Горган – недоступні високогірній та кам'янистій частині;

- Вижницького НВП, створеного у 1995 р. на площі 7928,4 га з метою охорони низькогірних ландшафтів Буковинських Карпат;

- НВП «Синевір», створеного у 1989 р. на площі 40 400 тис. га, де знаходиться цінна «перлина» Українських Карпат – озеро Синевір;

- НВП «Святі Бескиди», створеного 1999 р. на площі 35-684 га;

– НВП «Карпатський», створеного у 1980 р. на площі 50,3 тис. га.

Більш наглядно розподіл сільських садиб на території Карпатського регіону наведено на рис. 2.5.

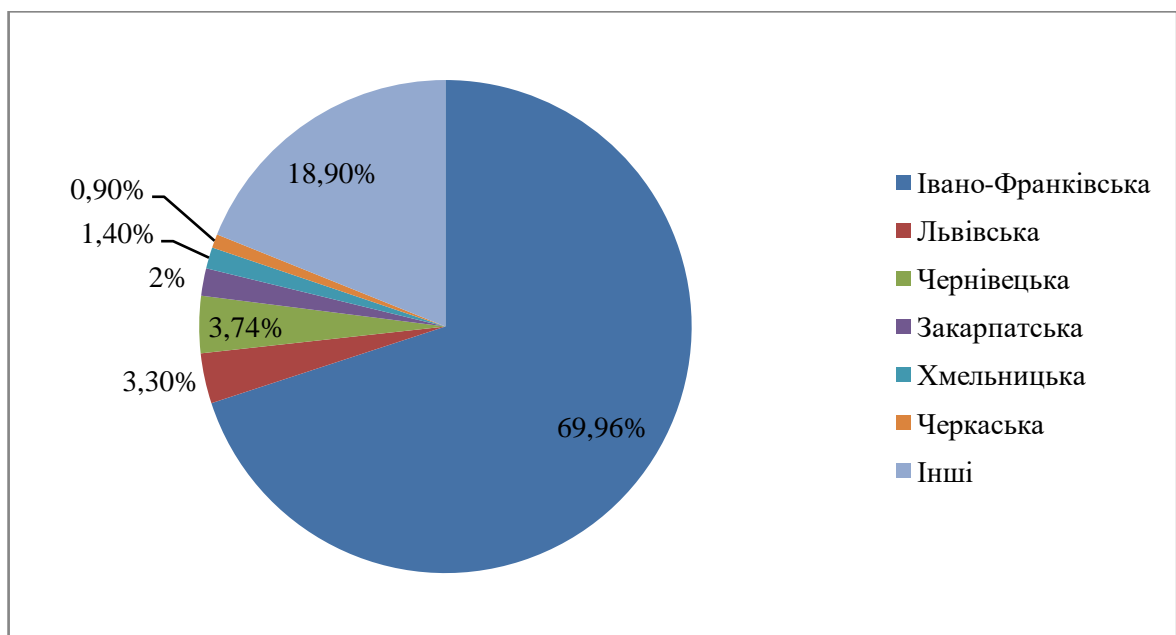

Рис. 2.5. Частка сільських садиб на території Карпатського регіону України, 2021р.

У Карпатському регіоні наявні більша кількість сільських садиб, які надають послуги з сільського зеленого туризму, в тому числі в Івано-Франківській області більша частина від загальної кількості – 69,9%; на Львівщині – 3,3%, Чернівецькій області – 3,74%.

Відповідно аналізу в Закарпатській області налічується близько 549 сільських зелених садиб, серед яких найбільша частина розташована в Хустському, Рахівському, Мукачівському та Берегівському районах. Ці садиби розташовані в районах, які найцікавіші для туристів, таких як відомий замок «Паланок», який розташований у м.Мукачево [53].

В Івано-Франківській області налічується найбільша кількість сільських зелених садиб – близько 1146, серед яких 797 садиб знаходяться у Надвірнянському районі; 218 екосадиб у Верховинському районі, 87 екосадиб у Косівському районі, 7 екосадиб у Коломийському районі (рис. 2.6). У селі Поляниця знаходиться найбільший курорт Буковель, поблизу якого розташована найбільша кількість сільських зелених садиб.

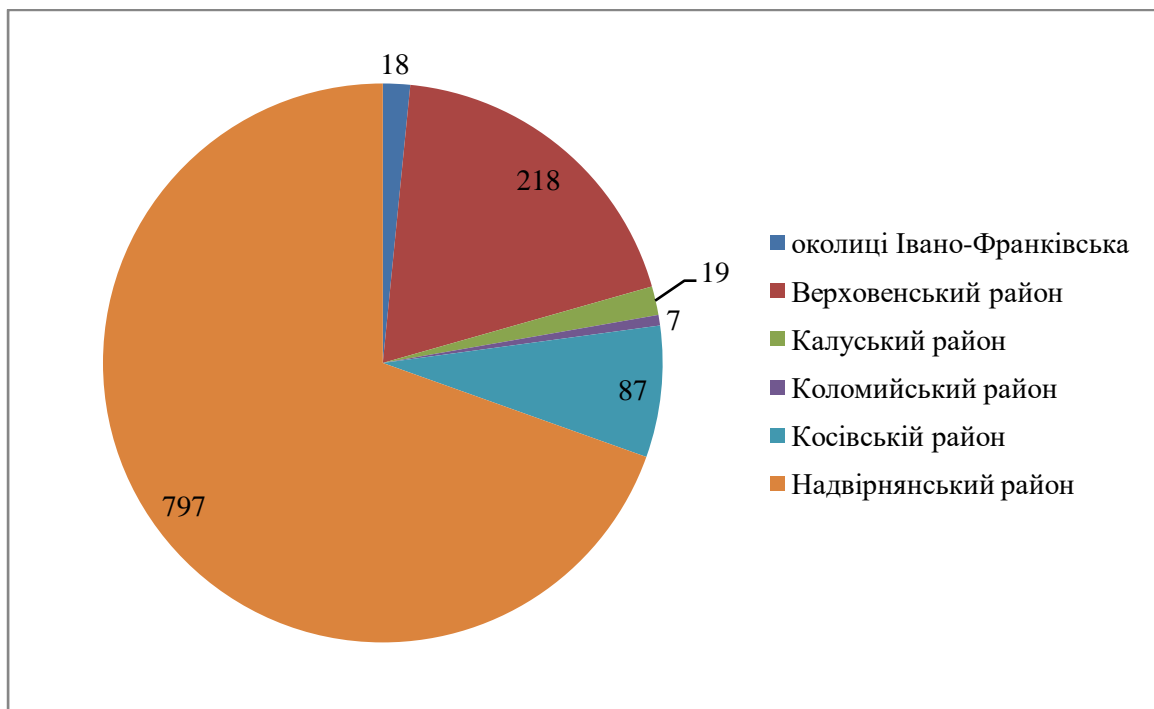

Рис. 2.6. Кількість сільських зелених садиб на околицях Івано-Франківська [53].

За даними сайту Karpaty.info в Чернівецькій області налічується близько 74 сільські зелені садиби (72 у Вижницькому районі; 2 у Сокирянському). У Львівській області налічується близько 535 садоби (440 садоби у

Стрийському районі; 67 – у Дрогобицькому; 15 – у Самбірському; 3 – у Яворівському; 2 – у Золочівському та 8 екосадиб у передмісті Львова).

Розвиток надання туристичних послуг у сільському зеленому туризмі у Карпатському регіоні є ще наслідком альтернативного додаткового доходу для місцевих жителів (рис. 2.7.).

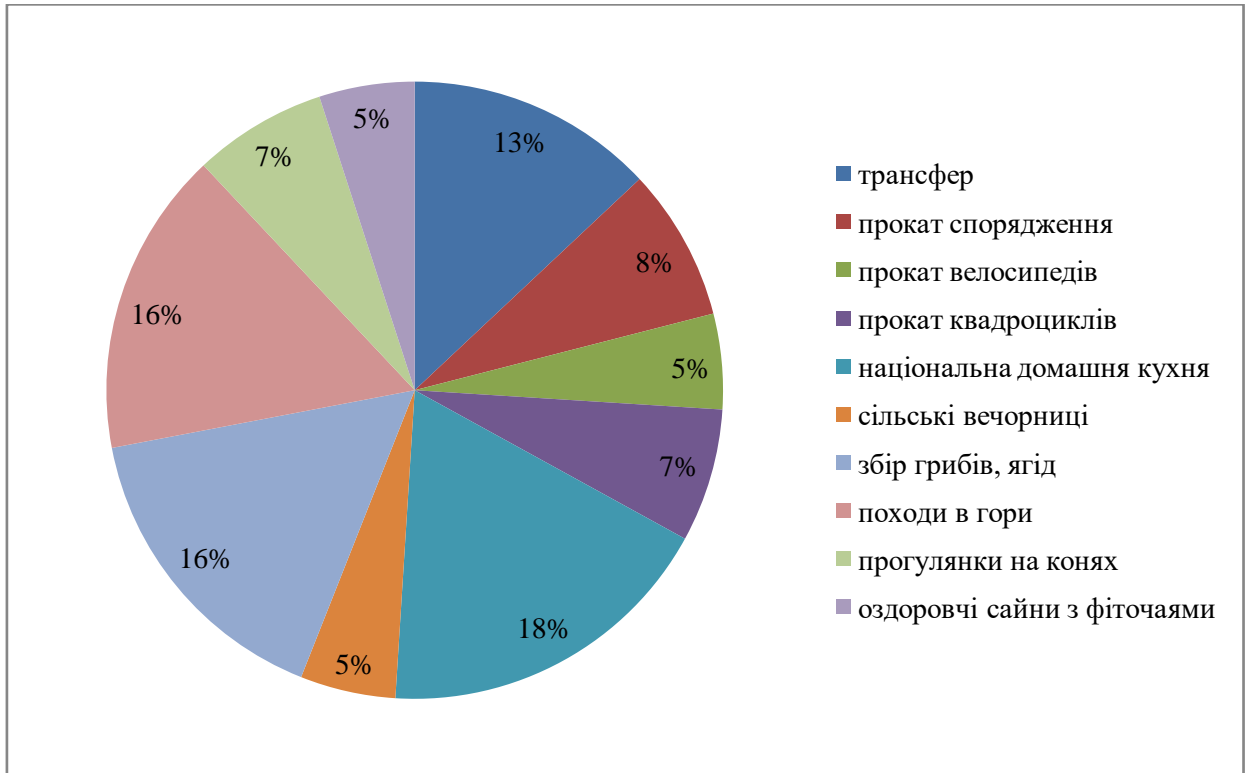

Рис. 2.7. Додаткові послуги сільських зелених садиб Карпатського регіону

На імідж сільської зеленої садиби у Карпатському регіоні впливає різновид додаткових послуг, які можуть власники-підприємці запропонувати відпочиваючим (трансфер; прокат спортивного інвентарю та велосипедів, сауна (лазня); національна кухня). Дослідження показало, що послуги з приготування національних страв, які користуюся попитом серед туристів надають 18% сільських зелених садиб; організацію походу в гори, збір ягід та грибів пропонують 16% садиб; організують трансфер своїм гостям 13% сільських садиб.

Сьогодні Карпатський регіон розробляє різноманітні туристичні програми, які направлені на перетворення його в один з головних центрів

сільського зеленого туризму. Проведемо ґрунтовний SWOT-аналіз слабких та сильних сторін та можливостей Карпатського регіону (табл. 2.8.)

Таблиця 2.8

SWOT-аналіз сільського зеленого туризму Карпатського регіону

S – Сильні сторони	W – Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> - переважно чисте та безпечне навколишнє середовище; - красиві пейзажі, багаті флора та фауна; - наявність річок, гір, озер, лісів; - багатство історико-культурних пам'яток; - незначна ціна на проживання та харчування; - значна кількість індивідуальних операторів, що традиційно приймають гостей; - сільські традиції, що збереглися; - гостинність населення. 	<ul style="list-style-type: none"> - пандемія Covid_19 (2020–2021 рр.); - повномасштабна війна на території України з 24.02.22р. - низька якість нічліжної бази; - проблеми з водопостачанням; - відсутність достатньої практичної туристичної інформації про регіон; - незнання господарями кілька іноземних мов; - не надто привабливий імідж території в очах іноземців; - відсутність розвиненої системи резервування місць; - слабе знакування туристичних атракцій та маршрутів; - недостатньо розвинена інфраструктура.
O – Можливості	T – Загрози
<ul style="list-style-type: none"> - розвиток сільського туризму значно збільшить доходи селян, що покращить економічний розвиток карпатських сіл; - збільшиться зайнятість сільського населення, особливо жінок; - приїзд туристів сприятиме більшому турботі, а отже, кращому збереженню культурно-історичних пам'яток; - Створюватимуться нові робочі місця у сфері обслуговування, медицини, транспортної мережі, які зможуть надати роботу і випускникам вищих навчальних закладів. 	<ul style="list-style-type: none"> - продовження повномасштабної війни на території України; - значний рівень безробіття створює основу для збільшення злочинності, який відлякуватиме потенційних туристів; - суперництво та відсутність координації між різними організаціями, що займаються просуванням сільського туризму, заважає впровадженню єдиних стратегічних цілей розвитку даного виду туризму в регіоні; - відсутність політичної стабільності та закону «Про сільський туризм» заважає організації відпочинку на селі; - виїзд молоді та переважання жителів похилого віку у сільській місцевості; - відсутність фінансової мотивації для створення на сільських територіях конкурентоспроможного бізнесу у сфері сільського туризму

Нажаль, в Карпатському регіоні є негативні фактори, і не тільки в цьому регіоні, а і в інших областях України, які гальмують розвиток сільського зеленого туризму, в першу чергу це повномасштабна війна; відсутність політичної стабільності та закону «Про сільський туризм» тощо. Для розвитку сільського зеленого туризму необхідне ефективне та обдумане

управління цією галуззю; залучення сильних сторін і можливостей розвитку сільського зеленого туризму.

Висновок до 2 розділу

У другому розділі досліджено стан розвитку сільського туризму в світі та Україні, з чого можна зробити висновки, що розвиток сільського туризму як форми сталого розвитку сільських територій в європейських країнах, являє собою велику програму переведення частини сільського населення зі сфери виробництва у сферу.

Україна має великий потенціал щодо розвитку сільського зеленого туризму, особливо це важливо сьогодні коли в країні йде повномасштабна війна, люди потребують психологічної, фізичної реабілітації, відпочинку, оздоровлення тощо. У зв'язку з окупацією багатьох території морського узбережжя, люди позбавленні можливості звичного відпочинку, особливо у літній період. Дослідження показали, що варто спиратися на досвід країн Європи, які надають важливого значення державній підтримці програмам залучення сільських громад до сільського зеленого туризму. Сільський зелений туризм в Україні у важкий час якраз може підтримати втримати трудові людські ресурси, які залишилися на селі в Україні і не виїхали за кордон, що сприятиме підвищенню добробуту населення, розвитку інфраструктури та підвищенню іміджу села в країні.

Карпатський регіон має великий потенціал щодо розвитку сільського туризму, але на жаль, є і негативні фактори, і не тільки в цьому регіоні, а і в інших областях України, які гальмують розвиток сільського зеленого туризму, в першу чергу це повномасштабна війна; відсутність політичної стабільності та закону «Про сільський туризм» тощо. Для розвитку сільського зеленого туризму необхідне ефективне та обдумане управління цією галуззю; залучення сильних сторін і можливостей розвитку сільського зеленого туризму.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

3.1. Туристичні переваги міського населення щодо відпочинку в сільській місцевості

Карпатський регіон є поліфункціональною територією з точки зору функціональної спеціалізації рекреаційної діяльності. Територіальне планування зон відпочинку – це процес поступовий, який вимагає концентрації зусиль та капіталу на пріоритетному напрямі, потім на наступних напрямках. Туристичні переваги населення щодо організації відпочинку у сільській зеленій місцевості грають провідну роль, тому що дозволяють сформувавши уявлення про потенційний контингент сільських туристів. У зв'язку з цим проведено соціологічне дослідження серед мешканців м. Івано-Франківськ, націлене на виявлення туристичних переваг споживачів у послугах сільського зеленого туризму та тенденцій розвитку сільського зеленого туризму на найближчу перспективу.

Як інструмент опитування виступає анкета, яка містить питання щодо затребуваності напрямів розвитку сільського зеленого туризму, пріоритетних варіантах формування туристичного продукту, рівні життя населення та перспективи розвитку сільського зеленого туризму (Додаток Б).

Перше питання анкети відображає поінформованість про такий вид відпочинку як сільський зелений туризм. Міські мешканці мають уявлення про сільський зелений туризм. На питання «Чи маєте Ви уявлення про такий вид відпочинку як сільський зелений туризм?» ствердно відповіли 52% респондентів, невпевненість виявили 30% респондентів, у відповідях був відтінок сумніву з додаванням «так, щось чув», «приблизно маю уявлення» та 18% відповіли негативно.

Міські жителі виявляють інтерес до проведення часу в сільській місцевості. Позитивно на запитання «Чи виникало у Вас бажання провести час у сільській місцевості?» відповіли 581 респондента або 53%, у 20% респондентів таке бажання виникає періодично.

Відповіді, отримані на запитання «Вкажіть причину, через яку Ви не хочете провести відпочинок у сільській місцевості?» дозволили уточнити причини відмови від відпочинку у сільській місцевості. Аналіз проводився серед респондентів, які вказали негативне ставлення до сільського зеленого туризму, тобто 27% або 296 респондентів.

За даними опитування 12% респондентів відмовляються проводити відпустку сільській місцевості через наявність родичів у селі, 9 % мають дачну ділянку, 3% віддають перевагу іншому виду відпочинку. Причину за станом здоров'я та з метою безпеки вказали 2% респондентів. У графі «інше» об'єднані всі можливі варіанти відповідей, їхня частка становить 1% респондентів, які вказали такі причини: («нецікаво», «через побутові умови», «немає бажання відпочивати у своєму регіоні», «антисанітарія», «виріс у сільській місцевості», «комари», «через війну віддаю перевагу сидіти вдома» (рис. 3.1).

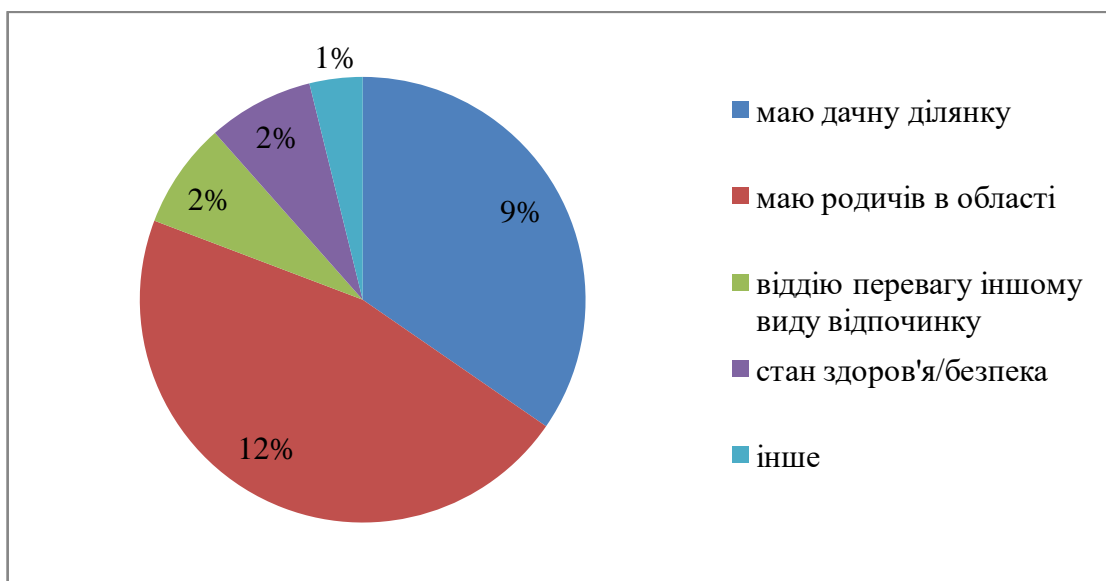

Рис. 3.1. Причини відмови від відпочинку у сільській місцевості

Далі працювали з респондентами з позитивним ставленням до сільського відпочинку. Кількість респондентів складає 800 мешканців м. Івано-Франківську, яку ми приймаємо за 100%. За географічною ознакою мешканців м. Івано-Франківську можна розділити на три категорії, що взяли участь в опитування: корінні мешканці м. Івано-Франківську – 43%; приїжджі з області – 35%; приїжджі з інших областей – 22%. Співвідношення споживачів туристичних послуг у загальному обсязі вибірки складає 43:35:22 (рис.3.2.)

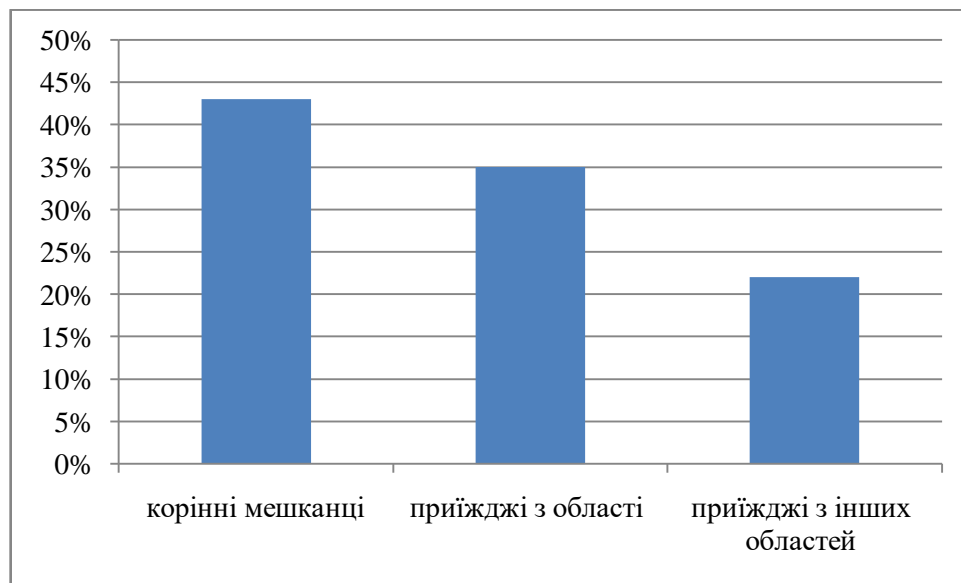

Рис. 3.2. Категорії міських жителів, які беруть участь в опитуванні

Міські жителі, які належали до цих категорій, мають різне сприйняття та ставлення до відпочинку у сільській місцевості. Корінні жителі, які виявили бажання відпочити у сільській місцевості, готові виїхати недалеко від м. Івано-Франківськ на відстань в межах 1 транспортної зони доступності (50-100 км) терміном від 7 до 10 днів, а приїжджі з області, навпаки, віддають перевагу дальнім поїздкам на період від 3-10 днів. Категорія мешканців приїжджі з регіонів віддають перевагу тривалому відпочинку терміном 7-10 днів не більше 100-150 км від м. Івано-Франківську (рис.3.3., 3.4).

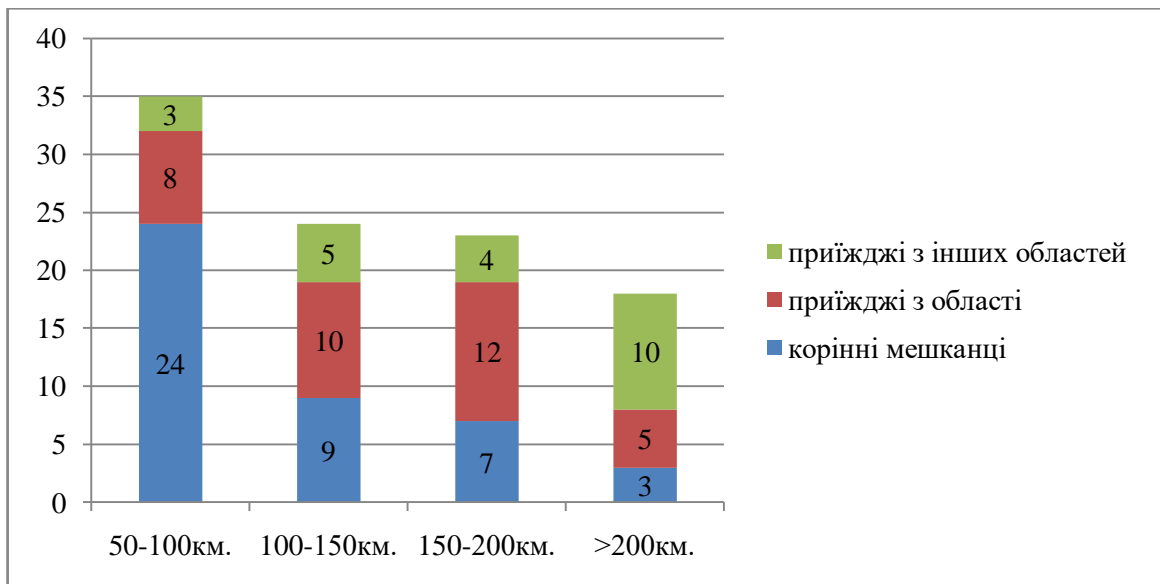

Рис. 3.3. Переважна відстань від м. Івано-Франківськ, км

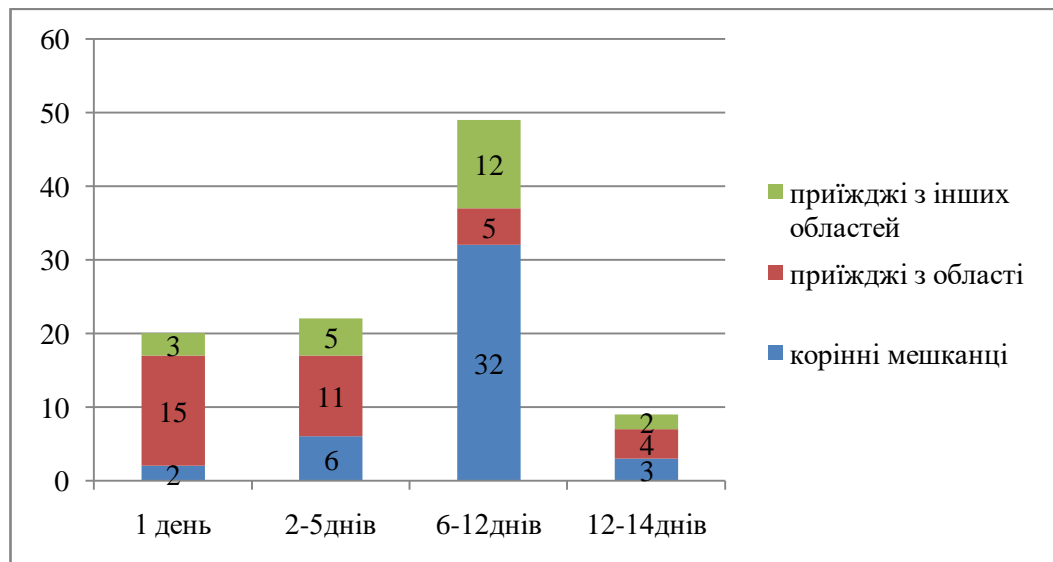

Рис. 3.4. Переважний термін перебування у сільській місцевості, %

Затребуваними видами активної діяльності у сільській місцевості є риболовля та купання у відкритих водоймах. Катання на велосипедах, кінні прогулянки менш цікаві для сільських туристів. Виходячи з відповідей респондентів, можна відзначити, що до поняття «сільський зелений туризм» не входить участь у сільському житті місцевого населення як невід'ємний атрибут перебування у сільській місцевості, який прописується у науковій літературі та озвучується у ЗМІ. Такого роду пропаганда існує в нашій свідомості щодо причини відсутності достатнього практичного досвіду

ведення бізнесу в сільському зеленому туризмі та необхідних досліджень з вивчення потреб у сільському зеленому туризмі. Проте корінні городяни не виключають можливості взяти участь у сільському житті місцевого населення, поринути у повсякденне життя села з головою.

Серед усіх респондентів рибалка визнана найпопулярнішим видом активного відпочинку у сільській місцевості. На підставі цього можна виділити особливу категорію сільських туристів – це любителі рибалки, для якої, має бути створена відповідна інфраструктура та передбачено спеціалізований інвентар у гостьовому будинку (рис.3.5).

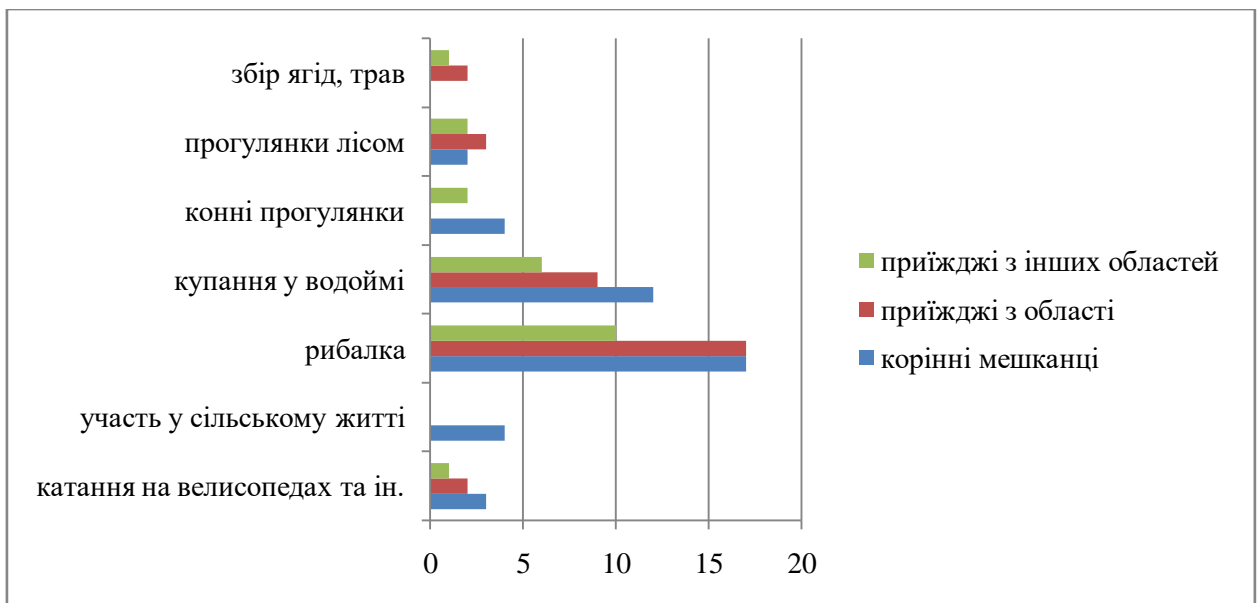

Рис. 3.5. Переважні види активної діяльності у сільській місцевості, %

Серед пасивних видів діяльності у сільській місцевості корінні жителі м. Івано-Франківську воліють дегустацію кухні та напоїв, лазню та водні процедури, відпочинок на березі водойми, що включає прийняття сонячних ванн та безтурботний відпочинок на лежку. Пасивний відпочинок різноманітніший у приїжджих з області та регіонів. Ця категорія туристів готова присвятити свій час дегустації місцевої кухні та напоїв, а також участі у майстер-класах та спостереженню за процесом сільськогосподарського виробництва (збирання меду, догляд за тваринами, виробництво сиру, сиру тощо) (рис. 3.6).

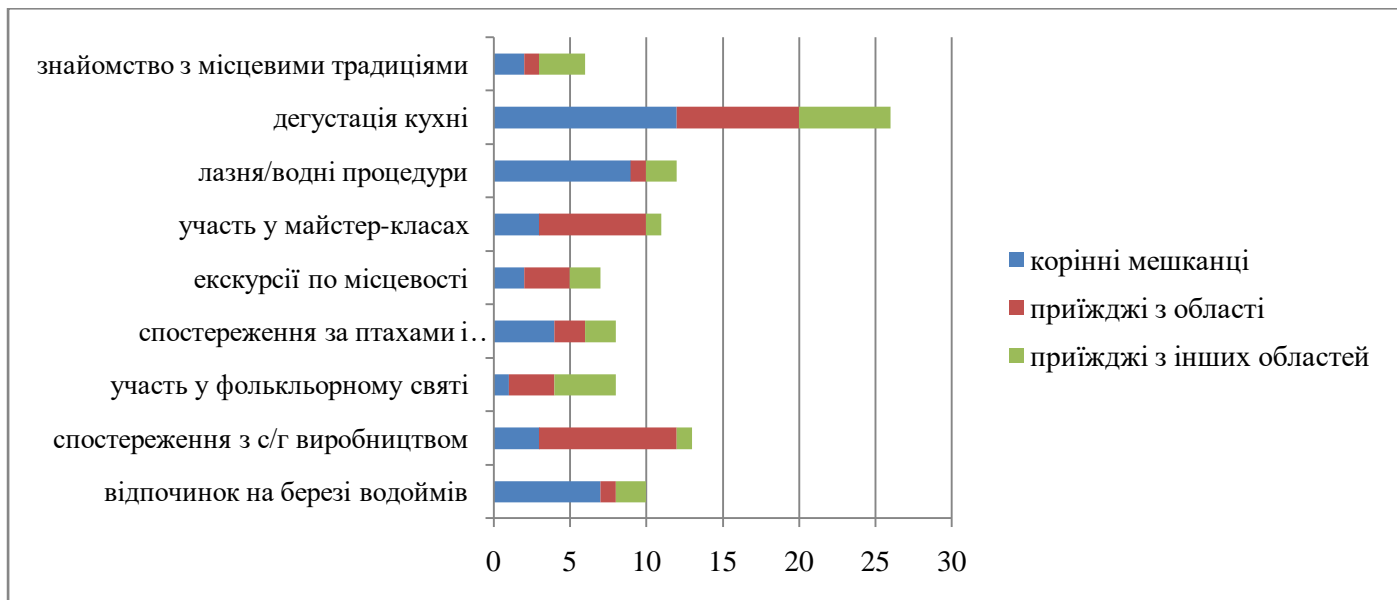

Рис. 3.6. Переважні види пасивної діяльності у сільській місцевості, %

Аналіз відповідей на запитання «Які базові послуги у сільській місцевості для є Вас першочерговими?» показує важливість базового пакету – проживання та харчування для корінних жителів м. Івано-Франківську та для приїжджих з інших областей. Категорія респондентів, які приїздили з області вказали харчування як основну базову послугу, яку вони хотіли б отримати в сільській місцевості. Такі переваги можуть опосередковано свідчити про те, що ця категорія потенційних сільських туристів не планує залишатися у сільській місцевості на тривалий термін.

Результати аналізу відповідей на запитання «Де і як би Ви хотіли провести відпочинок у сільській місцевості?» дав такі варіанти відповідей. Приїжджі з області (які раніше проживають у сільських населених пунктах або в малих містах області) переважно є гостями «одного дня» та віддають перевагу короткостроковим поїздкам у сільську місцевість. Ця тенденція пояснюється тим, що людина, яка народилася і виросла у маленькому населеному пункті, знає «зсередини» побут та спосіб життя сільського населення. Корінному жителю м. Івано-Франківську, навпаки, цікаво проведення часу в сільській місцевості на базі відпочинку з сільською атрибутикою, організованою місцевим фермером чи іншою фізичною

особою. Приїжджі з інших регіонів віддають перевагу етнографії, культурі та історії, при цьому вибираючи стилізовані парки та садиби з відповідної інфраструктурою та розвагами (рис. 3.7).

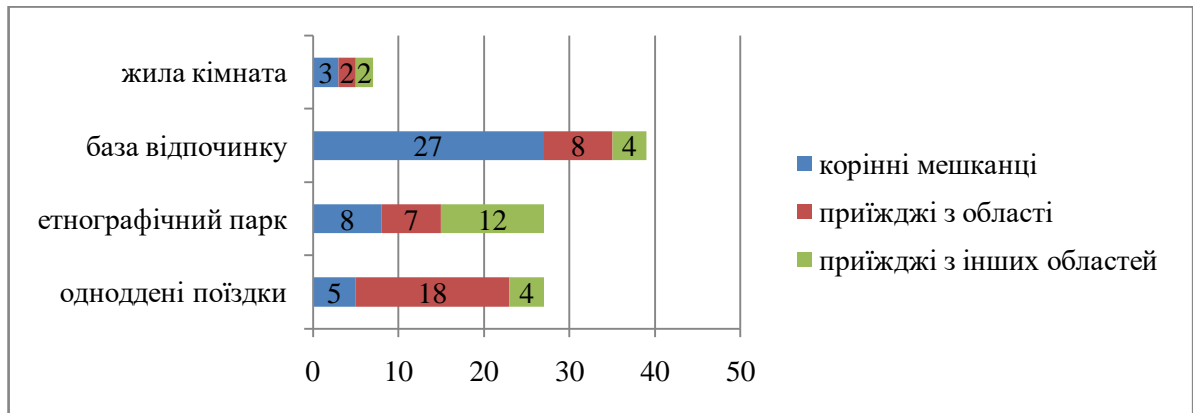

Рис. 3.7. Уподобання щодо засобів розміщення у сільській місцевості, %

Відповіді на запитання «З ким Ви волієте відпочивати у сільській місцевості?» дозволяють виділити контингент туристів, які готові відвідати сільську місцевість із рекреаційними цілями. При аналізі до уваги взяті відповіді всіх респондентів без урахування диференціації на категорії мешканців Івано-Франківську. Опитування показало, що сільський зелений туризм є більш сімейним відпочинком. Міські жителі схильються до думки, що відпочинок у сільській місцевості необхідно провести з чоловіком/дружиною або з дітьми, тобто. у сімейному колі, а також знайшлися жителі, які бажають провести час на самоті і з друзями та колегами по роботі (рис. 3.8).

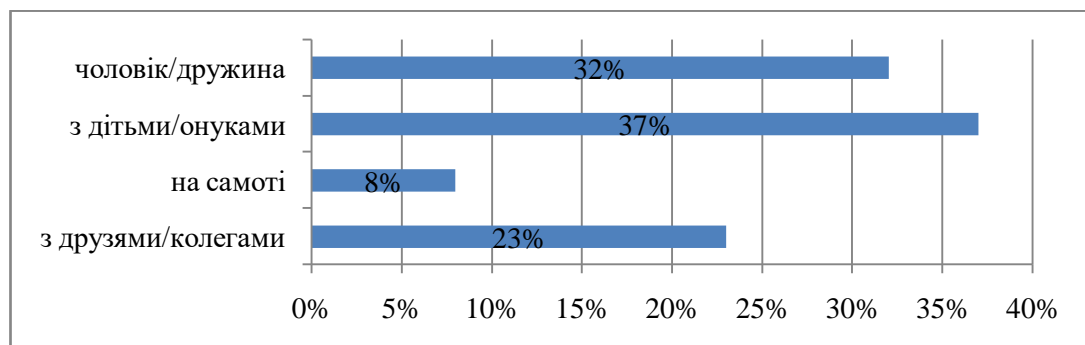

Рис. 3.8. Уподобання компанії для відпочинку у сільській місцевості, %

Гастрономія є найпривабливішим напрямком для івано-франківців (52%). Другим за привабливістю вважається культурно-пізнавальний напрям (32%), релігійний напрям сільського туризму популярний серед 16% городян.

Гастрономічний тур у сільську місцевість зобов'язаний, у свою чергу, запропонувати споживачеві послуги не просто поїздки, а цілу сукупність чітко продуманих заходів, що включають дегустацію страв і напоїв. Городяни, рядові відвідувачі гастрономічних садиб, фестивалів, ярмарків можуть і не бути справжніми гурманами, але кожен з нас має свій смак і гастрономічні уподобання. Серед івано-франківців популярна винна продукція. Половина опитаних респондентів готові вирушити до сільської місцевість для дегустації винної продукції. Продукція рибної гастрономії посідає друге місце серед респондентів (21%). Бажання скуштувати продукцію молочної гастрономії (сири, бринза, сир, айран та ін.) виявили 18% зрощених. Гастрономічне коло замикає продукція м'ясної гастрономії. Цьому виду гастрономії віддали перевагу 7%. Прийняти участь у гастрономічному напрямі сільського туризму висловили працездатне населення віком від 25-44 (економічно активне населення) та люди середнього віку від 45-64 років. Варто відмітити що населення у віковому діапазоні від 47-58 років виявили більший інтерес до даного виду туризму у регіоні. Пріоритетним лідером з гастрономії визнано винну гастрономію.

Рейтинг привабливості культурно-пізнавального спрямування сільського туризму демонструє такі тенденції до розвитку. Культурно-пізнавальний напрямок сільського туризму є другим за значимістю. Одна третина респондентів, із них 13% респондентів воліють відвідати в регіоні літературні місця, пов'язані з життям та творчістю письменників, 14% респондентів вважають за краще відвідати музейні комплекси, 5% респондентів віддають перевагу культурно-постановочним заходи, пов'язані з вивченням культури етносів, об'єктів та предметів етнічної культури. Вікова категорія відвідувачів культурно-пізнавального напрямку сільського

туризму представлено економічно активним населенням віком від 25 до 44 років та страшним поколінням.

Релігійний напрямок сільського туризму по святих місцях менш популярний. Інтерес до релігійного туризму виявили громадяни середнього віку від 45 до 65 років та особи третього «віку» (від 65 років). Даний напрямок сільського туризму менш привабливий для молоді та економічно активного населення. Внаслідок цього підхід до організації турів святими місцями області має бути ретельно спланований, мати точний маршрут та час подорожі, передбачати витрати медичний персонал тощо.

Споживачу туристичних послуг релігійного спрямування сільського туризму цікава православна культура (7%) і вірменська культура (9%) (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Частка ринку за перевагою культури, %

Культура	Частка, %	Обсяг попиту туристичних послуг
Релігійний напрям		
Православна культура	7	56
Армянська культура	9	72
Всього	160	128

Наступним вектором дослідження став соціально-економічний фактор, що стосується життя населення, доходів тощо. В рамках опитування передбачалося виявити матеріальне становище міського населення області, а також їхня можливість здійснювати далекі подорожі за межі свого регіону. Респондентам пропонувалося відповісти на запитання «Чи дозволяє бюджет Вашій сім'ї, з урахуванням заощаджень, планувати відпочинок на найдорожчих курортах?».

Переважна частина респондентів змушена проживати у режимі жорсткої економії для того, щоб дозволити собі та членам сім'ї відпочити на території чорноморських курортах, лише 10% респондентів не мають матеріальних проблем та мають можливість відпочивати за кордоном. Інші

25% респондентів можуть дозволити лише купувати товари першої необхідності, задовольняючи первинні потреби у харчуванні, одязі тощо. (табл. 3.2). Така тенденція дозволяє говорити про те, що створені комфортні умови відпочинку у своєму регіоні можуть бути цікаві для більшої частини городян як альтернатива відпочинку в іншому місці. Такого роду альтернатива, не здатна повноцінно замінити туристичну поїздку на море, гори, іншу країну та місцевість, оскільки вона пов'язана з прив'язкою до одного місця та простору. Однак навіть одноденна поїздка до відкритої водойми, зміна обстановки, свіже повітря дозволяють міському жителю вирватися з повсякденної метушні, «переключити» свою свідомість на відпочинок та релаксацію.

Таблиця 3.2

Думки респондентів щодо можливості здійснення подорожей

Грошей не вистачає на харчування	Грошей вистачає на харчування	Можемо дозволити відпочинок на території України з розрахунком економії	Немає матеріальних проблем, можемо дозволити відпочинок за кордоном
5%	20%	65%	10%

Далі респондентам було запропоновано відповісти на запитання «Як Ви вважаєте, територіальне планування рекреаційних зон відпочинку у сільській місцевості, необхідно лобювати у регіоні?». Думки респондентів щодо цього питання нахилиються у бік позитивних аспектів про лобювання територіального планування зон відпочинку. Думки респондентів розподілилися наступним чином:

- 32% респондентів вважають, що розвиток сільського туризму та його напрямів у регіоні допоможе сільському населенню знайти роботу;
- 41% респондентів вважають, що якщо регіональна влада акцентує увагу на галузі туризму, то у жителів регіону з'явиться альтернатива відпочинку;
- 17% відповіли, що цей процес призведе до збільшення туристичного рейтингу Івано-Франківської області;

- Серед 10% респондентів є скептики, які висловили думку, що це не вирішить жодних проблем.

Міські жителі області вважають, що територіальне планування зон відпочинку та спектр пропозицій послуг сільського туризму повинні формуватися враховуючи територіальні особливості, специфіки регіону (53%); 28% респондентів вважають, що за основу необхідно взяти проекти, які успішно реалізуються в інших регіонах країни і 19% респондентів стверджують, що за основу розвитку необхідно взяти країну (регіон) більш відповідний регіональних умов до області.

Отже, соціологічне опитування дає загальне уявлення про туристичні переваги міських жителів щодо відпочинку у сільській місцевості.

1. Міські жителі виявляють інтерес до відпочинку у сільській місцевості. Туристичні уподобання міських жителів диференційовані та залежать від кількох факторів: періоду проживання у м. Івано-Франківську, статусу корінний житель або приїжджий, віку, сімейного стану тощо.

2. Корінні жителі вважають за краще відпочивати у сільській місцевості на базі відпочинку з усіма зручностями із сільською атрибутикою. Тривалість відпочинку 7-10 днів, недалеко від м. Івано-Франківськ, в радіусі 1-2 зони транспортної доступності.

Приїжджі з області віддають перевагу тривалому відпочинку одноденні тури без ночівлі та тури вихідного дня. Дана категорія мешканців м. Івано-Франківська більш мобільна та готова виїхати на далекі відстані. Серед послуг виділяється харчування та екскурсії. Вони більш відкриті до гастрономії та пізнання нового.

Приїжджі з інших регіонів віддають перевагу комбінованому відпочинку та відпочинку у сільській місцевості у стилізованих парках з усіма зручностями. Тривалість 7-10 днів, у радіусі 2 зони транспортної доступності. У якості послуг віддають перевагу дегустації місцевої кухні, фольклорним заходам, відвідування культурно-історичних місць.

Повне коло потреб відпочинку у сільській місцевості буде задоволено за рахунок наявності кількох напрямків розвитку сільського туризму в межах однієї території, та готовність надавати послуги різним груп сільських туристів. Сільських туристів, готових провести відпочинок сільській місцевості даної області, можна умовно поділити на чотири групи:

1. Сім'ї, мами з маленькими дітьми, бабусі та дідусі з онуками. Особливістю даної групи сільських туристів є чистота та свіжість повітря, тиша самотність, наявність певного набору зручностей, екологічно чисті продукти, тощо. Власнику при організації гостьового будинку або ділянки необхідно враховувати вік сільських туристів, щоб кожному з них було максимально комфортно провести час. Маленькі діти та їх супроводжуючі мають бути забезпечені дитячим майданчиком з різними елементами ігрового обладнання: гойдалки, турніки, каруселі, гірка, пісочниця, альтанки, інше приладдя, пов'язане з дитинством: книжки, забарвлення, іграшки, тобто. всім, чим можна розважити дитину. Придатною моделлю сільського туризму для даної категорії туристів є туристична садиба, база відпочинку, організована на території селянсько-фермерського господарства з усіма зручностями.

2. Гості «одного дня» (без проживання). Ця група сільських туристів прагне до сільської місцевості в пізнавальних, культурних і освітніх цілях. Важливою складовою для гостя «одного дня» є організація культурної програми: цікаві туристичні маршрути за межами села, спілкування з домашніми тваринами (організація контактного міні зоопарку для дітей або птахоферми з екзотичними птахами), участь у місцевому святі; екскурсійна програма. Прийнятною моделлю сільського туризму може бути екологічна ферма, організована з урахуванням особистого підсобного господарства. Основну ставку необхідно зробити на розвага і дозвілля, при цьому мати гостьовий будиночок з усіма зручностями з розрахунком на нічліг туристів.

3. Компанії дорослих (друзів, колег по роботі та інші.) прагнуть до сільської місцевості із метою добре провести вільний час. Час проведення

такого контингенту туристів зазвичай пов'язаний з шумом, музикою, спиртними напоями, активними видами діяльності (купання у відкритих водоймах, катання на човнах та гідроциклах тощо). Необхідно передбачити наявність просторої зони для пікніків, мангал та барбекю для приготування м'ясних страв на відкритому повітрі. (мікрофон, караоке), танцювальний майданчик, посуд та келихи в великих кількостях, та інше столове приладдя з розрахунком на велику компанію. Відповідною моделлю сільського туризму є виноробне господарства чи селянсько-фермерське господарство у спеціально відведеному гостьовому будинку з урахуванням потреб цього контингенту сільських туристів.

4. Любителі риболовлі. Дана категорія споживачів потребує транспортний та індивідуальний супровід, спеціалізований та інвентар для первинної та подальшої обробки трофеїв (дичина та риба), інформування про правила поведінки на території та терміни, тарифи риболовлі та полювання.

Соціологічне опитування, проведене у межах дослідження, дає цінну та корисну інформацію про контингент споживачів послуг сільського туризму на стадії його територіального планування Крім того, що необхідно вивчити природно-ресурсні, виробничі, рекреаційні можливості територіальної соціально-економічної системи області, також важливо акцентувати увагу на найбільш затребуваних напрямках сільського туризму з наступною модифікацією чи диверсифікацією ресурсної бази. Першочергові знання про потреби міських жителів як найбільш уразливій частині населення області до психологічних впливів навколишнього середовища дозволяють визначити їхнє ставлення до відпочинку в сільській місцевості, виділити їх споживчі переваги для детального опрацювання комплексних заходів щодо інкорпорування напрямів сільського туризму в суспільно-географічне місце регіону.

3.2. Напрямки удосконалення політики просування послуг сільського зеленого туризму в Україні

Сільський зелений туризм передбачає тимчасове перебування туристів у сільській місцевості з метою відпочинку. При цьому обов'язковою умовою є те, що засоби розміщення туристів, індивідуальні або спеціалізовані, повинні перебувати у сільській місцевості чи малих містах без промислової та багатоповерхової забудови. Насамперед від цього виду відпочинку туристи очікують спокою та розміреного життя, чистого повітря, тиші та натуральних продуктів, комфортних умов проживання, домашньої атмосфери, відчуття близькості з природою, отримання нових вражень, розваги для дітей та проведення дозвілля для дорослих, прийнятних цін [12].

Систематизуючи інформацію про розвиток сільського туризму, можна виділити такі особливості (рис. 3.9).

Досліджуючи сільський зелений туризм в Україні, в якій є всі умови для розвитку цієї галузі, можна з упевненістю заявити про пріоритетності його розвитку [27].

Українське село може і має залучати туристів з усіх куточків нашої країни та міжнародних туристів. Крім того, сільський зелений туризм розрахований на наймасовішу аудиторію – городян із середнім рівнем прибутку.

Ми схильні вважати, що просування сільського зеленого продукту є собою комплекс заходів щодо створення та підтримання довгострокових зв'язків туристичної організації, постачальників та виробників товарів та послуг сільського зеленого туризму з ринком для надання інформації споживачам, їх переконання з метою активізації процесу реалізації туристичного продукту та створення сприятливого позитивного іміджу.

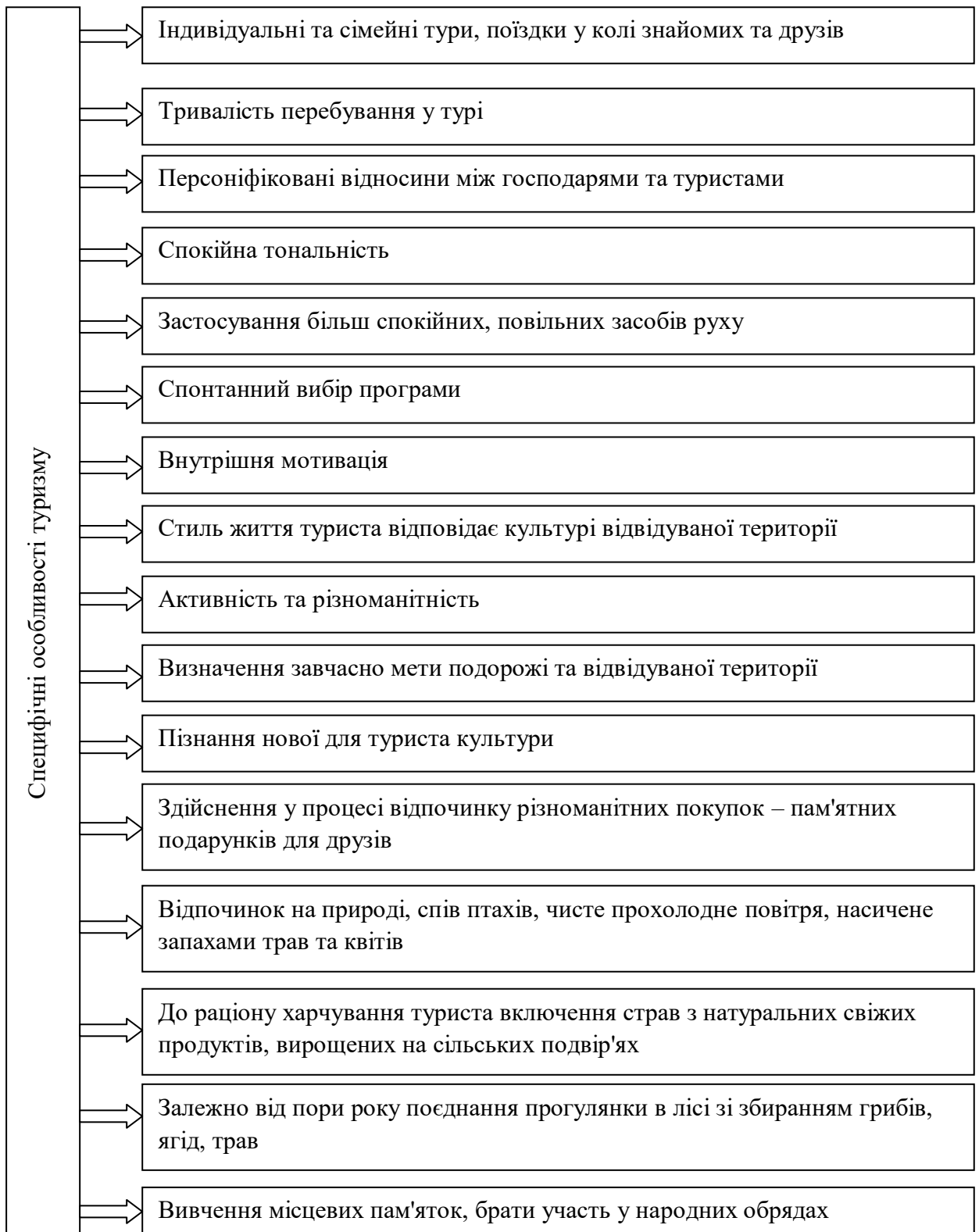

Рис. 3.9. Специфічні особливості сільського зеленого туризму

На нашу думку, у процесі просування сільського зеленого туризму в Україні основну увагу слід приділяти супутнім компонентам (рис. 3.10).

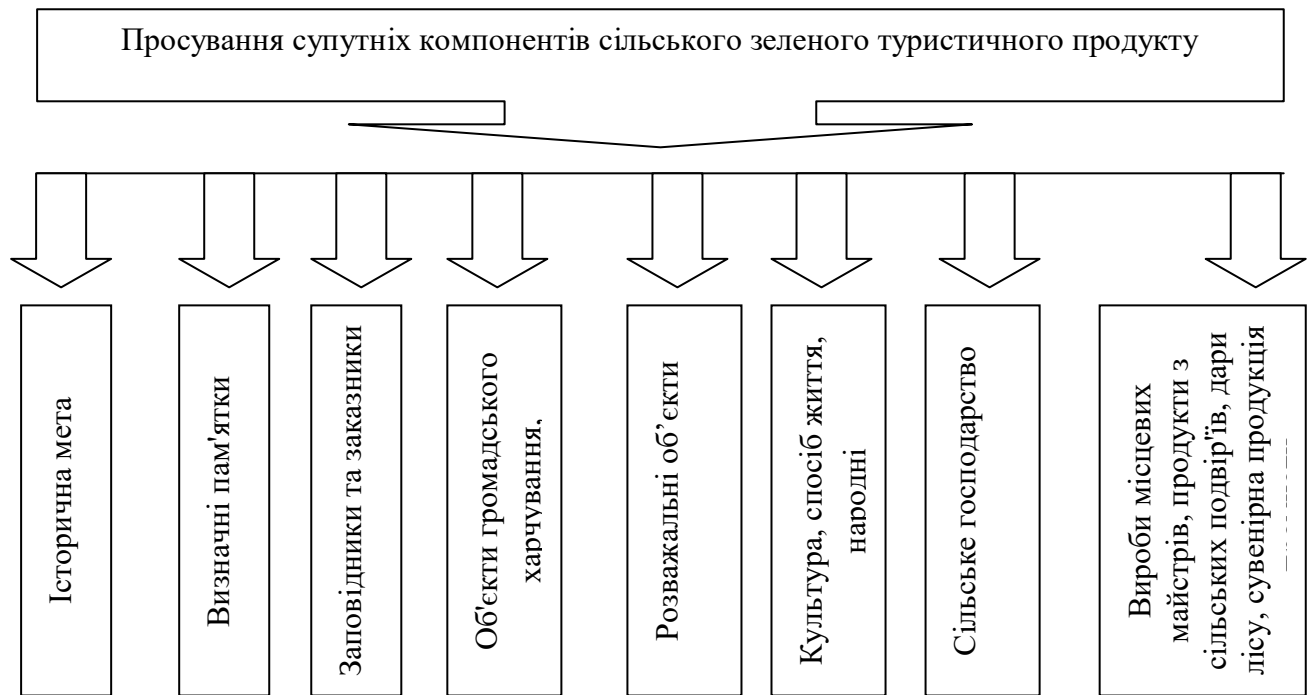

Рис. 3.10. Об'єкти промування послуг сільського зеленого туризму

В якості основних адресатів політики промування послуг сільського зеленого туризму можна назвати: цільовий ринок, виробники послуг сільського зеленого туризму, маркетингові посередники, контактні аудиторії, органи державної влади та управління (рис. 3.11).

Основними інструментами політики промування у сільському зеленому туризмі є: реклама, стимулювання збуту, паблісіті, брендинг сільської місцевості, виставково-ярмаркова діяльність, промування мережі Інтернет.

Враховуючи те, що реклама є формою непрямого зв'язку між турпродуктом та споживачем, до найчастіше використовуваних видів реклами в сільському зеленому туризмі можна віднести (рис. 3.12).

Рис. 3.11. Основні адресати політики просування у сільському туризмі

В якості значущого аспекту, на який необхідно звернути увагу, можна виділити основні напрями рекламно-інформаційної діяльності у сфері просування продукту сільського зеленого туризму. Це: реклама, спрямована

туристичні райони (області, регіони); реклама, спрямована на роботи з суміжними галузями та підприємствами; реклама для роботи з посередниками; реклама для роботи зі споживачами (реальними та потенційними) [22].

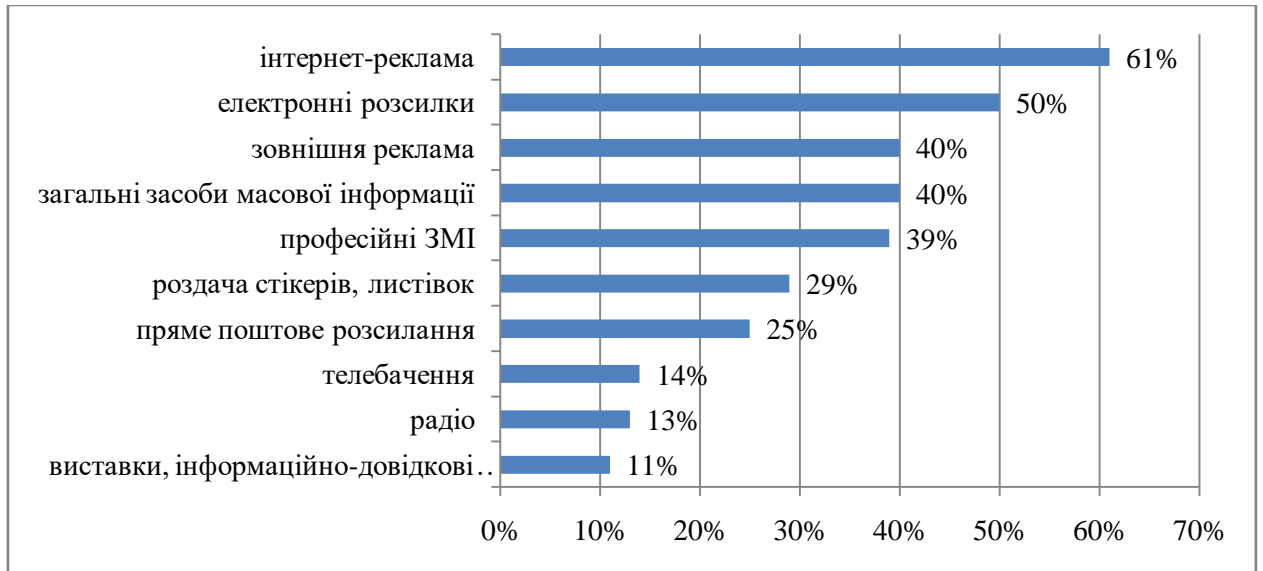

Рис. 3.12. Види реклами, які використовуються у сільському зеленому туризмі

У продовженні цього аспекту доцільно розглянути основні засоби реклами у сільському зеленому туризмі.

1. Газети, що дають вичерпну інформацію про місцевий ринок. Порівняно з іншими рекламними засобами розміщення реклами в газеті потребує менших витрат. Крім того, газети більш часто видаються, є більш гнучкими в тому сенсі, що інформація постійно оновлюється і багато газети мають рубрику, присвячену туризму, і навіть рекламні секції.

2. Журнали, основною перевагою реклами в яких виступає їх друкована та графічна якість, що привертає увагу читачів. Рекламну інформацію про послуги, що надаються туристичними організаціями громадянам області та країни загалом, а також їх особливостях доцільно розміщувати у спеціалізованих журналах, таких як: «Світ туризму», «Міжнародний туризм»,

«Навколо світу», «Український туризм», «Пригоди», «Вояж» «Навколо світла» тощо.

3. Буклети як спеціальні видання, присвячені туристичній фірмі та її товарів, які доцільно видавати під час відвідування туристичної фірми, об'єктів сільського зеленого туризму, на презентації, виставці або під час укладання договорів.

4. Каталог, що є друкованим виданням, що рекламує великий перелік напрямків подорожей, турпакетів та супутніх послуг сільського зеленого туризму з короткими поясненнями та цінами та що розповсюджується при покупках або укладаннях договорів між туроператорами, турагентами та іншими турорганізаціями.

5. Рекламні повідомлення по радіо, що відрізняються постійним оновленням та відносною дешевизною, типовими слухачами яких є люди, що ведуть автомобіль. Багато туристичних напрямів вважають радіо найефективнішим засобом реклами.

6. Телебачення, що представляє собою повідомлення, що сприймаються як на слух, так і візуально. Однак, незважаючи на високу вартість телевізійної реклами, при рекламуванні багатьох туристичних напрямків використовується телебачення, оскільки ефективність телевізійних звернень виправдовує високі витрати.

Серед характерних переваг стимулювання послуг сільського зеленого туризму можна виділити:

- 1) привернення уваги та зміст інформації, яка може вивести споживача на сільський зелений турпродукт;
- 2) припущення пільг, сприяння, що становлять цінність для споживача;
- 3) зміст чітких пропозицій негайно вчинити угоду чи покупку.

Ми вважаємо, що у сільському зеленому туризмі доцільно застосовувати широкий діапазон маркетингових інструментів стимулювання послуг, основні яких представлені на рисунку 3.13.

Рис. 3.13. Засоби стимулювання в індустрії сільського зеленого туризму

Ще одним значним інструментом просування послуг сільського зеленого туризму виступає туристична пропаганда чи публісیتی (англ. *publicity*), що представляє собою використання редакційного, а не платного часу та місця у всіх засобах поширення інформації, доступних для читання, перегляду чи прослуховування реальними чи потенційними клієнтами туристичного підприємства [47].

Ми дійшли висновку, що до основних завдань публісیتی у сільському зеленому туризмі можна віднести: встановлення взаєморозуміння та довірчих відносин між об'єктом сільського зеленого туризму та громадськістю; забезпечення об'єкту сільського зеленого туризму популярності; створення та підтвердження іміджу об'єкту сільського зеленого туризму; популяризація сільського зеленого туристичного продукту та сільського зеленого туризму в цілому; спростування спотвореної та (або) несприятливої інформації; забезпечення підтримки з боку різних цільових аудиторій [39].

В якості PR-заходів, на нашу думку, доцільна організація так званих «зворотних» *Workshops*, тобто організація поїздок до конкретної області представників туристичних організацій з різних регіонів України, а також представників іноземних туристичних організацій із проведенням конференцій та переговорів. Організація таких заходів сприятиме зростанню числа позитивних публікацій та репортажів про сільський зелений туризм регіону.

Важливу роль грає внутрішньофірмова пропаганда. Приклади такої пропаганди – проведення днів сільського зеленого туризму, днів фірми, днів відкритих дверей, гастрономічних заходів (презентацій), пропагандистських кампаній (наприклад, «Туризм та екологія»).

Одним із елементів пропаганди є подієвий маркетинг, заходи якого можуть бути пов'язані з ювілеєм фірми чи річницею започаткування її діяльності на конкретному ринку; впровадженням на ринок нового продукту сільського зеленого туризму; «ювілейним» клієнтом (наприклад, тисячний, десятитисячний тощо).

З метою створення інформаційного уявлення про сільські території слід застосовувати брендинг сільської місцевості, під яким слід розуміти надання їй характеристик, що дозволяють зробити місцевість особливою, унікальною, яка відрізняється від інших [41].

До завдань створення бренду сільської місцевості слід віднести [47]:

- створення умов задоволення потреб жителів конкретної області у відпочинку, що сприяє зміцненню здоров'я, залучення до культурних та історичних цінностей та устрою життя сільських поселень;

- залучення вітчизняних та іноземних туристів на туристично-екскурсійні та туристично-оздоровчі маршрути з використанням бази лікувально-профілактичних та санаторно-курортних організацій, готельних комплексів, об'єктів комунального харчування муніципальних районів області;

- розвиток міжрегіонального та міжнародного співробітництва у сфері сільського зеленого туризму;

- вдосконалення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів у сфері туристичного бізнесу;

- відродження та збереження пам'яток історії та культури, ефективного використання наявних ресурсів на території конкретної області;

- залучення інвестицій на розвиток матеріальної туристичної бази індустрії та впровадження фінансово-кредитних механізмів державної підтримки розвитку сільського зеленого туризму

Участь об'єктів сільського зеленого туризму у виставково-ярмаркових заходах сприятиме: розширенню та розвитку міжрегіональних та міжнародних ділових зв'язків у сфері туризму; встановленню партнерських відносин з метою розвитку туристичного простору регіону; обміну ідеями щодо організації окремих видів сільського зеленого туризму; формування інтересу до туристичних ресурсів регіону, послуг, що надаються об'єктами сільського зеленого туризму; розширення інформаційного простору про розвиток перспективного спрямування діяльності у регіоні з метою

залучення інвестицій; впізнаваності як регіонального сільського зеленого туристичного продукту, так і туристичного простору області загалом [28].

Участь представників об'єктів сільського туризму області у регіональних, національних та міжнародних виставках має супроводжуватись наданням стендів області, що дозволяє отримати інформацію про послуги, які надаються суб'єктами туристичної індустрії як громадянам області, країни, так і за її межами та їх особливості.

У сучасних реаліях інформаційної економіки ефективним інструментом взаємодії туристичної організації зі споживачем є інтернет. Для цього на сайті в Інтернеті туристична організація повинна розмістити необхідну та достовірну інформацію про туристичні продукти, що дозволяє споживачеві правильно здійснювати свій вибір. Забезпечення сталого виробництва та реалізації послуг сільського зеленого туризму передбачає організацію рекламно-інформаційного забезпечення як туроператором, і турагентом у результаті створення сайту у мережі Інтернет; мультимедійних дисків за туристичними маршрутами, культурно-історичними центрами, природним ландшафтам, заповідникам області; теле- та радіопрограм про розвиток туризму [19].

На основі вищевикладеного, нами визначено залежність коштів просування, області просування та способів передачі інформації на ринку (рис. 3.14).

У процесі дослідження ми визначили такі стратегічні напрями щодо підвищення поінформованості про сільський зелений туризм:

- залучення засобів масової інформації у процес розвитку туристичного та культурно-історичного потенціалу сільського зеленого середовища області з оголошенням конкурсів та реклами;
- створення національної програми з туристичного розуміння;
- складання брошур та бюлетенів, в яких сектор сільського зеленого туризму області та його компоненти будуть представлені на міжнародних мовах;

Рис. 3.14. Залежність засобів просування, області просування та способів передачі на ринку

- поширення інформаційних довідників, у яких будуть представлені класифікації підприємств розміщення та харчування (у тому числі з сільської місцевості), різні культурні заходи та місця туристичного надбання, з презентацією туристичних маршрутів та карт;

- створення інформаційного відділу з сільського зеленого туризму;
- створення комп'ютеризованої бази даних туристичних продуктів, цікаві для бронювання замовлень on-line.

- участь у міжнародних виставках, що спеціалізуються на сільському зеленому туризмі;

- розміщення в газетах, журналах, на радіо та телебаченні, на Туристичному порталі про різні області країни, спеціальних рекламних матеріалів;

- презентація у туристичних журналах продукції сільського зеленого туризму регіону;

- укладання партнерських угод між областями та країнами, що змогло б забезпечити: постійний та систематичний обмін інформацією про нововведення у сільському зеленому туризмі; організувати обмін досвідом та обмін туристами; взаємне просування туристичної пропозиції у сільській місцевості; підтримку та співробітництво у підготовці та підвищенні кваліфікації персоналу, займається сільським зеленим туризмом; взаємне консультування у цій сфері з метою досягти спільних поглядів у рамках міжнародних організацій.

Висновок до 3 розділу

У третьому розділі визначено перспективи та напрями розвитку сільського зеленого туризму в Україні, а саме: соціологічне опитування, проведене у межах дослідження, дає цінну та корисну інформацію про контингент споживачів послуг сільського туризму на стадії його територіального планування Крім того, що необхідно вивчити природно-ресурсні, виробничі, рекреаційні можливості територіальної соціально-економічної системи області, також важливо акцентувати увагу на найбільш затребуваних напрямках сільського туризму з наступною модифікацією чи диверсифікацією ресурсної бази. Першочергові знання про потреби міських жителів як найбільш уразливій частині населення області до психологічних впливів навколишнього середовища дозволяють визначити їхнє ставлення до відпочинку в сільській місцевості, виділити їх споживчі переваги для детального опрацювання комплексних заходів щодо інкорпорування напрямів сільського туризму в суспільно-географічне місце регіону.

До основних завдань публісیتی у сільському зеленому туризмі можна віднести: встановлення взаєморозуміння та довірчих відносин між об'єктом сільського зеленого туризму та громадськістю; забезпечення об'єкту сільського зеленого туризму популярності; створення та підтвердження іміджу об'єкту сільського зеленого туризму; популяризація сільського зеленого туристичного продукту та сільського зеленого туризму в цілому; спростування спотвореної та (або) несприятливої інформації; забезпечення підтримки з боку різних цільових аудиторій.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження сільського зеленого туризму як соціально-економічного явища у сучасному суспільстві дозволяє сформулювати наступні основні висновки:

Сільський зелений туризм представляє собою складно влаштований компонент у територіальній організації суспільства. Галузь сільського зеленого туризму розвивається у загально-географічному середовищі вибірково, повільно, проявляються лише одиничні пропозиції у регіональному відношенні. Процес розвитку цього виду туризму йде (знизу) на рівні приватних і рідше муніципальних ініціатив при відсутності координації «зверху». Позитивні проекти спостерігаються у західних регіонах України.

Сучасні наукові дослідження сільського зеленого туризму як соціально-економічного явища освітлені в працях економістів із застосуванням порівняльного, статистичного та інституціонального підходів. Дослідження присвячені оцінці існуючих проектів сільського туризму в українських регіонах, аналізу їх ефективної та впливу на соціально-економічну, міграційну та демографічну ситуацію в конкретному суб'єкті країни. Узагальнюючи наукові дослідження та визначення дефініції «сільський зелений туризм», можна зробити висновок, що сутність цього виду туризму з позиції споживача послуг є спільною думкою багатьох науковців, але не досліджуваними залишаються серйозні сутнісні ознаки його, які характеризують взаємовідносини між туристом (споживачем послуги) та підприємцем (власником садиби або агрооселі).

Сільський зелений туризм як перспективний напрям для України визначає необхідність наявності наступних умов:

- в наявності повинен бути вільний або умовно вільний житловий фонд на сільських територіях;

- наявність високого рівня комфортності та відмінний стан цього жилого фонду;
- повинна бути наявна системна державна підтримка сільських туристичних господарств;
- повинна бути здійснена організаційна підтримка: створені спеціальні структури, які надають системну допомогу та займаються організацією даного сектору туристичної галузі, а також необхідно впроваджувати інформаційні технології, за рахунок яких може бути організовано створення масштабного ринку сільського туризму у віртуальній формі;
- необхідно організувати об'єднання суб'єктів сільського зеленого туризму, які будуть підтримувати портал з базами даних в рамках всього агротуристичного сектору;
- повинна бути організована фінансова підтримка (пільгове кредитування сільського туризму).

Реалізація вказаних вимог повинна сприяти тому, що сільський зелений туризм буде виступати в якості перспективного напрямку розвитку сільських територій, і позиціонуватися як вид результативного несільськогосподарського бізнесу, який є прибутковим сільським мешканцям та місцевій владі, так як за рахунок розвиненої туристичної інфраструктури буде здійснюватися сприятливий вплив на економічне та соціальне життя сільських територій, також збільшаться податкові надходження у місцевий бюджет, буде присутнє зростання зайнятості та доходів сільського населення.

У європейських країнах сільський зелений туризм посідає друге місце після пляжного напрямку та забезпечує до 30% прибутку туристичного комплексу. Сільському зеленому туризму віддають перевагу від 12 до 30% мандрівників у світі за даними Європейської федерації «EuroGites».

У країнах Східної Європи, навпаки, курс розвитку несільськогосподарського сектору національної економіки сільського зеленого туризму був узятий з метою реорганізації туристичної галузі, а саме,

розосередження туристичних потоків із традиційних центрів відпочинку на внутрішні екологічно чисті території.

Європейські країни (а також африканські, азіатські, латиноамериканські країни) є учасниками міжнародної програми «World Wide Opportunities on Organic Farms» («Добровільні працівники на органічних фермах»), заснована 1971 р. в Англії (засновник Сью Коппард). Програма «WWOOF» - це мережа національних організацій, які здійснюють розміщення волонтерів на органічно-екологічних сільських фермах, являє собою різновид сільськогосподарського туризму, сільськогосподарської практики [60]. Ідея полягає в тому, що волонтери помічники прибувають на екологічно чисті селянські господарства та самостійні селянські господарства з безоплатної допомоги. Між волонтерами та господарями ферм встановлюються відносини гостинності за допомогою безгрошового обміну, коли помічник WWOOFer («вуфер») добровільно допомагає у повсякденній діяльності селянського господарства. Як правило, щоб стати учасником програми, фермер повинен заплатити внесок організації WWOOF у своїй країні, тим самим підтверджуючи, що фермерське господарство відповідає стандартам органічного сільського господарства, та житло, що здається в найм волонтерам, відповідає санітарним стандартів.

Розвиток сільського туризму як форми сталого розвитку сільських територій в європейських країнах, являє собою велику програму переведення частини сільського населення зі сфери виробництва у сферу.

У багатьох європейських країнах вплив туризму на соціально-економічний розвиток території розглядається через поняття збалансованого розвитку, що внаслідок формування та впровадження відповідної туристичної політики враховує диверсифікацію працевлаштування, збереження навколишнього середовища, охорони природних та культурних засобів.

Українське село має багату історико-архітектурну спадщину, культуру, самобутній побут, даровані природою мальовничі ландшафти, а також

лікувально-рекреаційні ресурси. Наші багаті села індивідуальним житловим фондом та добрими та працьовитими людьми. Час гострою проблемою багатьох сіл є зростаючий надлишок робочої сили. Враховуючи відсутність капіталовкладень на створення нових робочих місць у сільській місцевості України, на загальнодержавному рівні більше уваги варто приділяти тим галузям, які не потребують свого розвитку великих коштів. До таких галузей належить сільський туризм, яка давно практикується в Україні. Адже у селах із відповідною рекреаційною базою завжди було багато відпочиваючих. Найбільше це стосується сіл, розташованих на берегах річок, морів та у гірській місцевості.

В Україні нараховується від 1500 і більше сільських садиб, які надають туристичні послуги з сільського зеленого відпочинку, більшість яких розташовані на західній Україні, але більшість сільських садиб працюють неофіційно.

Розвиток сільського зеленого туризму в різних областях України обумовлений природними та кліматичними умовами, кількістю цікавих історико-культурних об'єктів, національними традиціями тощо.

Важливим потенціалом для розвитку сільського зеленого туризму в Україні, є наявність природних рекреаційних ресурсів, які мають унікальні комплекси та є складовою національної мережі. ПЗФ (природно-заповідний фонд) України.

Отже, Україна має великий потенціал щодо розвитку сільського зеленого туризму, особливо це важливо сьогодні коли в країні йде повномасштабна війна, люди потребують психологічної, фізичної реабілітації, відпочинку, оздоровлення тощо. У зв'язку з окупацією багатьох території морського узбережжя, люди позбавленні можливості звичного відпочинку, особливо у літній період. Дослідження показали, що варто спиратися на досвід країн Європи, які надають важливого значення державній підтримці програмам залучення сільських громад до сільського зеленого туризму. Сільський зелений туризм в Україні у важкий час якраз

може підтримати втримати трудові людські ресурси, які залишилися на селі в Україні і не виїхали за кордон, що сприятиме підвищенню добробуту населення, розвитку інфраструктури та підвищенню іміджу села в країні.

Загальними рисами туристичних послуг усіх сільських районів Карпатського регіону є можливість суміщати (комбінувати) власний відпочинок у сільських садибах з цілим рядом занять спортивного та екологічного туризму.

У Карпатському регіоні наявні більша кількість сільських садиб, які надають послуги з сільського зеленого туризму, в тому числі в Івано-Франківській області більша частина від загальної кількості – 69,9%; на Львівщині – 3,3%, Чернівецькій області – 3,74%.

Нажаль, в Карпатському регіоні є негативні фактори, і не тільки в цьому регіоні, а і в інших областях України, які гальмують розвиток сільського зеленого туризму, в першу чергу це повномасштабна війна; відсутність політичної стабільності та закону «Про сільський туризм» тощо. Для розвитку сільського зеленого туризму необхідне ефективне та обдумане управління цією галуззю; залучення сильних сторін і можливостей розвитку сільського зеленого туризму.

Карпатський регіон є поліфункціональною територією з точки зору функціональної спеціалізації рекреаційної діяльності. Територіальне планування зон відпочинку – це процес поступовий, який вимагає концентрації зусиль та капіталу на пріоритетному напрямі, потім на наступних напрямках. Туристичні переваги населення щодо організації відпочинку у сільській зеленій місцевості грають провідну роль, тому що дозволяють сформуванню уявлення про потенційний контингент сільських туристів. У зв'язку з цим проведено соціологічне дослідження серед мешканців м. Івано-Франківськ, націлене на виявлення туристичних переваг споживачів у послугах сільського зеленого туризму та тенденцій розвитку сільського зеленого туризму на найближчу перспективу.

Отже, проведене соціологічне опитування дає загальне уявлення про туристичні переваги міських жителів щодо відпочинку у сільській місцевості.

1. Міські жителі виявляють інтерес до відпочинку у сільській місцевості. Туристичні уподобання міських жителів диференційовані та залежать від кількох факторів: періоду проживання у м. Івано-Франківську, статусу корінний житель або приїжджий, віку, сімейного стану тощо.

2. Корінні жителі вважають за краще відпочивати у сільській місцевості на базі відпочинку з усіма зручностями із сільською атрибутикою. Тривалість відпочинку 7-10 днів, недалеко від м. Івано-Франківськ, в радіусі 1-2 зони транспортної доступності.

Приїжджі з області віддають перевагу тривалому відпочинку одноденні тури без ночівлі та тури вихідного дня. Дана категорія мешканців м. Івано-Франківська більш мобільна та готова виїхати на далекі відстані. Серед послуг виділяється харчування та екскурсії. Вони більш відкриті до гастрономії та пізнання нового.

Стратегічними напрямками щодо підвищення поінформованості про сільський зелений туризм визначено:

- залучення засобів масової інформації у процес розвитку туристичного та культурно-історичного потенціалу сільського зеленого середовища області з оголошенням конкурсів та реклами;

- створення національної програми з туристичного розуміння;

- складання брошур та бюлетенів, в яких сектор сільського зеленого туризму області та його компоненти будуть представлені на міжнародних мовах;

- поширення інформаційних довідників, у яких будуть представлені класифікації підприємств розміщення та харчування (у тому числі з сільської місцевості), різні культурні заходи та місця туристичного надбання, з презентацією туристичних маршрутів та карт;

- створення інформаційного відділу з сільського зеленого туризму;

- створення комп'ютеризованої бази даних туристичних продуктів, цікаві для бронювання замовлень on-line.
- участь у міжнародних виставках, що спеціалізуються на сільському зеленому туризмі;
- розміщення в газетах, журналах, на радіо та телебаченні, на Туристичному порталі про різні області країни, спеціальних рекламних матеріалів;
- презентація у туристичних журналах продукції сільського зеленого туризму регіону;
- укладання партнерських угод між областями та країнами, що змогло б забезпечити: постійний та систематичний обмін інформацією про нововведення у сільському зеленому туризмі; організувати обмін досвідом та обмін туристами; взаємне просування туристичної пропозиції у сільській місцевості; підтримку та співробітництво у підготовці та підвищенні кваліфікації персоналу, займається сільським зеленим туризмом; взаємне консультування у цій сфері з метою досягти спільних поглядів у рамках міжнародних організацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аграрний екологічний туризм в країнах Центральної та Східної Європи. Матеріали міжнародного науково-практичного семінару. Стрий, 2004. 132 с.
2. Аналіз державної політики на підтримку туризму в Україні та практичні рекомендації поліпшення її ефективності : аналітичне дослідження [Державна туристична адміністрація України. К. : ДТАУ, 2005. 170 с.
3. Андрієнко Т.Л., Клестов М.Л., Прядко О.І. Мережа регіональних ландшафтних парків України: наукові та організаційні основи створення. К. : Либідь, 1996. 35 с.
4. Андропов О.М. Стан рекреаційного комплексу України. *Економіка і Екологія*, 2005, № 24.
5. Андрушак В.І., Приказка В.М., Слюсаренко А.О. Сільський зелений туризм на Буковині. Туризм у ХХІ столітті: глобальні тенденції і регіональні особливості: Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. К. : Знання України, 2002. С. 472-476.
6. Аспір Н.А. Перспективні рекреаційні території Шацького НПП. *Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки*, Вип. 19.9., 2009.
7. Бабікова К., Ніколаєв К. Екобезпечний розвиток туристичної галузі Українського Полісся. Екологічна безпека держави. Матеріали Всеукраїнської наукової конференції студентів та аспірантів. К. : НАУ, 2010. С. 112-114.
8. Бабікова К., Ніколаєв К. Комплексна екологізація туристичної галузі». Міжнародна наукова конференція молодих вчених, аспірантів та студентів «Політ. Сучасні проблеми науки». К. : НАУ, 2010. С. 62-65.
9. Бабікова К., Ніколаєв К. Шляхи екологізації енергетичного комплексу в екотуристичній індустрії. Екологічна безпека держави.

Матеріали Всеукраїнської наукової конференції студентів та аспірантів 21-24 квітня 2009. К. : НАУ, 2009, С. 116-117.

10. Барановський В.А. Екологічний атлас України. К. Географіка, 2000. 42 с.

11. Барановський В.А. та інші. Україна. Еколого-географічний атлас. Атлас-монографія. К. : Варта, 2006. 220 с.

12. Барановський В.А. Україна. Екологічна ситуація. Масштаб 1:4 500 000. Атлас України. К. : НВП «Картографія», 1996. С. 30-31.

13. Барановський В.А. Україна. Забруднення природного середовища. Масштаб 1:2000000. К. : Укргеодезкартографія. 1996.

14. Барановський В.А. Радіаційне забруднення території, забруднення атмосферного повітря, забруднення поверхневих вод, забруднення ґрунтів пестицидами, забруднення ґрунтів мінеральними добривами, загальне забруднення навколишнього середовища. Масштаб 1:6000000. Україна : Навчальний атлас. К.: ГУГКіК при КМ України, 1998. С.53-55.

15. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування: Монографія. К. : ВПЦ «Київський університет», 2001. 395 с.

16. Биркович В.І. Сільський зелений туризм – пріоритет розвитку туристичної галузі України. *Стратегічні пріоритети. Науково-аналітичний щоквартальний збірник* 2008. №1 (6). С. 138-143.

17. Білоус О.Г. Глобальна перспектива і сталий розвиток. К. : МАУП, 2005. 492 с.

18. Білявський Г.О., Ісаєнко В.М., Ковальов М.І., Ніколаєв К.Д. Екологічна безпека Азово – Чорноморського шельфу. *Екологія і ресурси: Зб. наук. праць Інституту проблем національної безпеки*. К. : ІПНБ, 2007. №17. С. 20-27.

19. Боголюбов В.М., Прилипко В.А. Стратегія сталого розвитку: Навчальний посібник. Херсон : Олді-плюс, 2009. 322 с.

20. Брижак П.М. Сільський туризм Буковини. Стан та перспективи розвитку. *Буков. мед.вісн.* 2005. 9, №4. С. 144-146.
21. Вакуленко В., Валентюк І., Грибан В., Коротич С., Кравченко Н. Туризм і охорона культурної спадщини: український та польський досвід. *Українська Академія держ. управління при Президентові України; Центр досліджень адміністративної реформи.* К. : Київ.ун-т, 2001. 395 с.
22. Васильєв В. Десять років розвитку сільського зеленого туризму в Україні: проблеми та перспективи. *Туризм: теорія і практика.* 2005. № 1. С.49–53.
23. Веклич О.О. Економічний механізм екологічного регулювання в Україні. К. : Український інститут досліджень навколишнього середовища і ресурсів. 2003. 88 с.
24. Вишнеvsька Ю. В. Адміністративно-правові заходи забезпечення діяльності у сфері сільського туризму в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». К. 2011. 20 с.
25. Гайдуцький П.І. Про основні засади реформування системи державної підтримки сільського господарства та сільської території. *Соціально-економічні проблеми розвитку українського села і сільських територій: матеріали сьомих річних зборів Всеукраїнського конгресу вчених економістів-аграрників.* К. 2005. С. 85-93.
26. Галич О.А. Зелений туризм: прибуток та перспектива розвитку на Полтавщині. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії «Економічні науки».* 2010. Том 1. Вип. 1. Полтава, 2010 р. С. 38-45
27. Гетьман В.І. Платні рекреаційні послуги установ природно-заповідного фонду України: законодавчі норми та економічні можливості. *Український географічний журнал.* К., 2002. №1. С. 58-65.
28. Глядіна М. В. Зарубіжний та вітчизняний досвід розвитку екологічного туризму. Інформатизація рекреаційної і туристичної діяльності:

перспективи культурного та економічного розвитку. Трускавець. 2000. С. 190 - 193.

29. Гловацька В.В. Сільський зелений туризм: сутність, функції, основні організації: [Про розвиток зеленого туризму (СЗТ) в Україні]. *Економіка АПК*. 2006. №10. С. 148-155.

30. Гончарук В., Білявський Г., Ковальов М., Рубців Г. Національна екологічна безпека та екологічна паспортизація водних об'єктів. *Вісник Національної академії наук*. №5, 2009. С. 22-29.

31. Горішевський П.В., Васильєв В.П., Зінько Ю.В. Сільський зелений туризм: організація гостинності на селі. Івано-Франківськ : Місто-Н, 2003. 158 с.

32. Грицку-Андрієш Ю. Географія сільського зеленого туризму у Закарпатській області / Ю. Грицку-Андрієш, В. Грицку. *Вісник Львівського університету. Серія : Міжнародні відносини*. 2014. Вип. 34. С. 48-55.
URL:: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VLNU_Mv_2014_34_8

33. Грищенко Ю.М., Якимчук А.Ю., Яковишина М.С., Мартинюк А.М. Регіональні ландшафтні парки Рівненської області. *Екологічний вісник*. 2003, №9-10. С. 26-30.

34. Губені Ю.Е. Розвиток сільських територій: європейський досвід для української практики. Соціально-економічні проблеми розвитку українського села і сільських територій: матеріали сьомих річних зборів Всеукраїнського конгресу вчених економістів-аграрників. К., 2005. С. 394-402.

35. Дмитрук О.Ю. Екологічний туризм: сучасні концепції менеджменту і маркетингу. Навчальний посібник. К. : Альтерпрес, 2004. 192 с.

36. Дмитрук О.Ю., Щур Ю.В. Екотуризм як дидактична основа раціонального природокористування та геоекологічної освіти. *Регіональні екологічні проблеми. Зб. наук. праць*. К., 2002. С. 45 – 50.

37. Екологічна енциклопедія [редкол.: Толстоухов А.В.]. К. : Центр екологічної освіти та інформації, 2008. Т. 3. С. 308-309.
38. Екологічний атлас України. К. : Центр екологічної освіти та інформації, 2009. 104 с.
39. Зелений туризм з релігієзнавчими родзинками. URL: <http://gazeta.zn.ua>.
40. Зінченко А.І. Маркетинг підприємств зеленого туризму: дис. канд. екон. наук.: 08.00.04. Київ: Київський національний торговельно-економічний університет, 2012. 215 с.
41. Костриця М. М. Сільський туризм: концепція розвитку в регіоні. Вісник ДАУ. 2005. № 2 (15). С. 275–282.
42. Кравцов С. С. Економічні умови формування інфраструктури сільського зеленого туризму. *Вісник ДІТБ. Серія : Економіка, організація та управління підприємствами туристичної індустрії та туристичної галузі в цілому*. 2013. № 17. С. 196-200. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vditb_2013_17_34.
43. Кулік А. В. Особливості розвитку сільського зеленого туризму в Україні. *Економіка. Управління. Інновації. Серія : Економічні науки*. 2012. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2012_2_23
44. Медлік С. Зелений туризм. URL: <http://uk.wikipedia.org>.
45. Рекреаційно-туристичний потенціал регіонів України: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку. Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція. *Розвиток сільського зеленого туризму на сучасному етапі. Розвиток сільського зеленого туризму на сучасному етапі*. URL: <https://turizmliol.wordpress.com/2018/06/03/%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BE%D0%BA-%D1%81%D1%96%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE->

[%D0%B7%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BC/](#).

46. Осадча Т.С. Сільський зелений туризм в Україні: окремі аспекти організації, обліку і контролю: монографія. Херсон : Олді-плюс. 2009. 290 с.

47. Рутинський М. Й., Зінько Ю.В. Сільський туризм: Навч. посіб. К.: Знання, 2006. 271с.

48. Самолюк Н.М. Сільський туризм як перспективний напрям самозайнятості сільського населення. *Соціально-трудова відносина: теорія та практика*. 2012. №2(4). С.180-186.

49. Світовий досвід розвитку сільського зеленого туризму URL: <http://archive.nbuiv.gov.ua>

50. Офіційний сайт Євростат. URL: <http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexp>.

51. Закону про сільський та сільський зелений туризм. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71321.

52. Рихлицька Х.М. сільський зелений туризм в контексті сучасного економічного розвитку країни на регіональному рівні. Матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. «Проблеми формування нової економіки XXI ст».

53. Українська гостинна садиба. URL: <http://ruraltourism.com.ua/?a=viewmaterial&id=2>

54. Шахраюк-Онофрей С.И., Лакуста Г.Ю. Проблеми та перспективи комплексного розвитку економіки Карпатського регіону URL: http://www.rusnauka.com/13_NMN_2011/Economics/13_86485.doc.htm.

55. Финогеев Б.Л., Гордецька Н.Н. Сільський туризм, ремесла та художні промисли. Сімферополь: Сонат, 2003. 167 с.

56. Busby G., Rendle S. The Transition from tourism on farm-to-farm tourism// *Tourism Management*. 2000. Т.21. С. 635–642.

57. Commission of the European Communities: 1986, Action in the field of tourism, Bulletin of the European Communities, Supplement 4/86, European Commission, Brussels.

58. Darau A., Corneliu M., Brad M.L., Avram E. The concept of rural tourism and agritourism // Vasile Goldiș University Press. 2010. T.5. №4. C. 39–42.
59. Jalinik M. Uwaronkowanie i czynniki rozwoju usług turystycznych na obszarach wiejskich / M. Jalinik. – Białystok: Oficyna Wydawnicza Politechniki Białostockiej, 2009. – 260 s
60. OECD (1994): Organization for Economic Cooperation and Development. Tourism Strategies and Rural Development. URL: <http://www.oecd.org>
61. Rural Tourism and Recreation: Principles to Practice/ Ed. by L. Roberts, D. Hall. – Edinburgh : Scottish Agricultural College, 2001. 272 p.
62. Streimikiene, D., Bilan, Y. (2015), «Review of Rural Tourism Development Theories», Transformations in Business & Economics, Vol. 14, No 2 (35), pp.21-34.
63. Vytautas Barkauskas, Kristina Barkauskiene.: The impact of economic factors on the development of rural tourism: Lithuanian case // 19th International Scientific conference, Economics and Management 2014, ICEM 2014, 23-25 April 2014, Riga, Latvia.

Додаток А

Таблиця А1

Перелік садибних палаців України

Область	Кількість садиб	Назва
Вінницька	26	с.Антопіль, садиба; с.Андрушівка (Вінницький район), палац; Браїлів, садиба фон Мекк; с.Верхівка (Гайсинський район), палац; смт. Вороновиця, Палац Горохольського Дашів (смт), Іллінецький район, садиба Капустяни, Палац Щеньовських; Котюжани, Мурованокурилівецький район, садиба; Красносілка (Бершадський район), Палац Ліпковських Межирів (Межиров), садиба Андрія Орловського; Муровані Курилівці, залишки замку XVI ст. і садиба); с. Нападівка, палац Ланге; Нараївка (Гайсинський район) Нараївський палац; Носківці (Жмеринський район), Палац Потоцьких; м. Немирів, палац Щербатових і пейзажний парк; Ободівка (Гайсинський район), Палац Собанських; Печера (село), Палац Потоцьких; П'ятничани, Палац Горохольських; селище Северинівка садиба Северина Орловського, палац; с. Спичинці, палац Собанських, неоренесанс; Стара Прилука, Палац Борецького; с. Серебринці садиба, палац; палац Потоцьких (Тульчин); м. Хмільник, Хмільницький замок, Палац графа Ксідо; Чернятин, Жмеринський район, Палац Вігославських с. Чорномин, графський Чорноминський палац; м. Шаргород, замкова кам'яниця XVI ст.
Волинська	5	с. Затурці, маєток Липинських з парком; смт. Луків, палац Мйончинських; м. Любомль, палац Браницьких; Олицький замок і палац; с. Піща, садиба Гутовського
Дніпропетровська	1	м. Дніпро, палац губернатора Г. Потьомкіна
Донецька	2	село Сонцівка, музей-садиба композитора Прокоф'єва С. С.; Палац Бантиша
Житомирська	11	смт. Андрушівка, палац Бержинських-Терещенків; с. Верхівня, маєток Ганських; с. Дениші, палац Терещенків; с. Івниця, залишки садиби барона Шодуара; м. Звягель, палац Мезенцевих-Уварових; м. Коростишів, маєток Олізарів; с. Ліщин, палац Людвіга Миколайовича Поляновського; смт. Любар, палац; с. Нова Чорторія, палац Прушинських-Оржевських; с. Турчинівка, палац Терещенків-Уварових; смт. Червоне, палац Грохольського-Терещенків
Закарпатська	6	м. Берегове, графський двір князя Бетлена; м. Виноградів, палац Перені; м. Довге, садиба-фортеця; м. Мукачево, Палац князів Ракоці; Палац графів Шенборнів у селі Карпати (Мукачівський район); Чинадіївський замок
Запорізька	1	Садиба Попова, Василівка (місто)
Івано-	2	м. Івано-Франківськ, палац Потоцьких; с. Приозерне,

Франківська		палац-садиба Рея
Київ та Київська обл.	9	м. Біла Церква, садиба Браницьких «Олександрія»; с. Буки, садиба Сулова; смт. Ворзель, садиба Уварової; м. Кагарлик, палац Трощинського; с. Копилів, садиба фон Мекк; с. Мироцьке, палац; с. Руде Село, палац Браницьких; с. Томашівка, палац графа Хоецького; м. Яготин, садиба Розумовського
Луганська	2	смт. Селезнівка, садиба і палац Мсциховського; Панський маєток (Олександрівськ)
Львівська	16	Палаці Львова; Палац архієпископів, с.Оброшине, бароко; Кристинопольський палац Потоцьких; Палац Дідушицьких; Палац Бадені; м. Мостиська – графський палац (школа) у передмісті Рудники; смт. Журавно – палац Скшинських; с. Скелівка (Старосамбірський район) – палац; Палац баронів Грьодлів – м. Сколе; м. Пустомити, палац і парк початку 19 ст.; Китайський палац Золочівського замку; Палац Жевуських-Лянцкоронських – пам'ятка архітектури XVIII—XIX століть; Палац графів Глуховецьких (1895 р.), занедбаний парк середини 19 ст.; Підгорецький замок у селі Підгірці; Великий Любінь, Палац Бруницьких (Великий Любінь); Ходорів, Палац Любомирських
Одеська	6	с. Ісаєве, палац Курисів; м. Одеса, Воронцовський палац; м. Одеса, палац Потоцьких; м. Одеса, палац графів Толстих; м. Одеса, Шахський палац (палац Зенона Бржозовського); с. Курісове, Палац-Садиба Курисів
Полтавська	3	Палац Муравйових-Апостолів, с.Хомутець (Миргородський район); садиба, с.Березова Рудка, 19 ст.; садиба Позенів, с. Оболонь Семенівського р-ну, 19 ст.
Рівненська	6	садиба Валевських, м.Гоща; садиба Яна Стецького, с. Великі Межирічі, Корецький р-н, палац 1793 р.; місто Корець, двоповерховий палац Чарторийських, 19 ст; Млинів, палац Ходкевичів, 18 століття; Дубровиця, маєток графів Плятерів; Дубно, замок, палац Любомирських (Дубно), 18 століття
Сумська	6	садиба Кондратьєвих, містечко Низи, еклектика, 19 ст.; садиба Голіциних, с. Тростянець, еклектика, музей; садиба Рудзинських, місто Кролевець, малий палацік, класицизм, 19 ст.; садиба М. Камбурлея, смт. Хотінь, кінець 18 ст.; гетьманський палац К. Розумовського, м. Глухів, 18 ст.; Садиба Алфєрової, село Бездрик, Сумський р-н
Тернопільська	6	триповерховий палац Юзефа Чосновського, пізніше Олександра Вороніна, с. Білокриниця, неоготика, 19 ст.; Микулинці, садиба графів Реїв, ампір, початок 19 ст; смт Вишнівець, Вишнівецький палац, 1730 рр.; Палац Городиських, Колиндяни 15 ст.; Білокриницький палац, село Біла Криниця, неоготика, середина 19 ст.; Палац графа Бадені Коропець к. 19 століття
Харківська	8	Садиба Сергія Кеніга, смт Шарівка, XIX ст.; Садиба

		Івана Харитоненка, сел. Володимирівка (колишня Наталівка); Старий Мерчик, садиба Квашніних-Самаріних, класицизм кінця 18 ст.; Садиба Павлової, село Малижине; Садиба (Веселовських, потім Голіциних), село Довжик; садиба Квітки-Основ'яненка, у межах Харкова, неоготика; місто Люботин, 35 км від Харкова, палац; Гиївка, садиба князів Святополк — Мирських
Херсонська	1	садиба Фальц-Фейна, Асканія Нова, палац
Хмельницька	7	садиба Мордвинових у Тарноруді Волочиського р-н; садиба Чечелей, с.Самчики, 19.ст.; Палац в Маліївцях; Палац Сангушків (Славута); м. Ізяслав (Заслав), палац князів Сангушків, 18 ст. бароко; Палац Маровських у с. Скаржинці, 18-19 ст.; село Отроків, Новоушицький р-н, садиба Ігнація-Сцибора Мархоцького початку 19 ст.
Чернівецька	1	Палац графа Сикантина, 1893 р., модерн, с.Стара Жадова
Чернігівська	7	палац П. О. Рум'янцева, с. Вишеньки, 18 ст.; палац П. О. Рум'янцева, с. Черешеньки, 18 ст.; садиба Дараганів, Козелець; садиба Лизогубів, м. Седнів; палац Розумовського, м. Батурин, класицизм, 18 ст.; садиба Качанівка Тарновських; садиба Галаганів, Сокиринці, палац арх. П.Дубровський
Черкаська	6	палац Даховських, Леськове, 19ст.; садиба Голіциних, Козацьке, Звенигородський р-н, неоготика, 19 ст.; садиба Шувалова, Тальне; садиба Давидових, Кам'янка, господарський дім; садиба Олександра Абази, Шпола, 19 ст.; садиба (Понятовського)Лопухіна, Корсунь-Шевченківський

Додаток Б

Анкета споживача послуг сільського туризму

Шановні респонденти, будь ласка, дайте відповідь на запитання анкети.

1. Чи маєте Ви уявлення про такий вид відпочинку як сільський туризм?
 - а) так, маю уявлення
 - б) ні, не маю уявлення
 - г) чув про це, але не розумію, що це за вид туризму
2. Чи виникало у Вас бажання провести час у сільській місцевості?
 - а) так, виникало
 - б) ні, ніколи
 - в) іноді
3. Якщо Ви відповіли «ТАК» на запитання №2, переходьте до питання №4. Якщо відповідь «НІ», то виділіть причину, через яку Ви НЕ бажаєте провести відпочинок у сільській місцевості.
 - а) є дачна ділянка
 - б) є родичі на селі
 - в) віддаю перевагу іншому виду відпочинку
 - г) станом здоров'я
 - д) відпочинок небезпечний для життя
 - е) інше _____
4. На яку відстань Ви готові виїхати з м. Івано-Франківськ, щоб провести час у сільській місцевості?
 - а) 50-100 км;
 - б) 100-150 км;
 - в) 150-200 км;
 - г) > 200 км.
5. На який термін Ви готові поїхати на відпочинок у сільську місцевість?
 - а) на 2 дні
 - б) на 3-5 днів
 - в) на 7-12 днів
 - г) на 12-14 днів
6. Які базові послуги у сільській місцевості є першочерговими для Вас?
 - а) проживання
 - б) харчування
 - в) проживання + харчування
7. Яким Ви віддаєте перевагу видам активної діяльності в сільській місцевості?
 - а) прогулянки на конях
 - б) купання у водоймі
 - в) піші прогулянки лісом
 - г) риболовля/полювання
 - д) збір ягід, грибів, цілющих трав тощо.

- е) участь у сільському житті місцевого населення;
- ж) катання на велосипедах.

8. Яким Ви віддаєте перевагу видам пасивної діяльності в сільській місцевості?

- а) знайомство з місцевими традиціями
- б) дегустація кухні та напоїв
- в) лазня/водні процедури
- г) участь у майстер-класах з ремесел
- д) екскурсія місцевими пам'ятками
- е) спостереження за птахами та тваринами;
- ж) участь у фольклорному святі;
- ж) спостереження за процесом сільськогосподарського виробництва (збирання меду, стрижка овець, догляд за тваринами, виробництво сиру, сиру тощо)
- з) відпочинок на березі водоймища (сонячні ванни, відпочинок на лежку та тощо)

9. З ким Ви волієте відпочивати у сільській місцевості?

- а) на самоті
- б) з чоловіком/дружиною
- в) з маленькими дітьми/онуками
- г) з друзями/колегами
- д) інше _____

10. Скільки Ви готові витратити на одну подорож до сільської місцевості?

	до 1500 до 3000		від 3000 до 5000 грн.
	від 5000 до 15000 гривен		більш 15000 грн.

11. Де і як Ви хотіли б провести відпочинок у сільській місцевості?

- а) у житловій кімнаті сільського жителя;
- б) з урахуванням відпочинку, організованої фермером з урахуванням господарства з сільської атрибутикою і різними видами активності;
- в) у стилізованому етнографічному парку з відповідною інфраструктурою та розвагами;
- г) у одноденній поїздці до сільської місцевості без нічлігу (з метою огляду визначних пам'яток, майстер-класи, дегустація, огляд рідкісних тварин «міні зоопарку» тощо).

12. У яку пору року Ви волієте поїхати до сільської місцевості?

- а) зима б) весна в) осінь г) літо д) у святкові та канікулярні дні.

13. Чи цікаво було взяти участь у релігійному турі по області як споживачу послуг сільського туризму?

- а) так б) ні

14. Якщо Ви відповіли «НІ» на запитання № 13, то переходьте до питання № 16.

16. Якщо і відповідь «ТАК», то скажіть, будь ласка, яка релігійна культура була найцікавішою Вам як споживачеві послуг сільського туризму?

- а) православна
- б) вірменська

15. Який сільський район(и), на Вашу думку, найбільш привабливий(и) з погляду розвитку релігійного спрямування сільського туризму?

16. Як споживачу туристичних послуг Вам цікаво гастрономічний напрямок сільського туризму на території Івано-Франківської області?

а) так

б) ні

17. Якщо Ви відповіли «НІ» на запитання № 16, переходьте до питання № 19. Якщо на запитання № 16 відповідь «ТАК», то скажіть, будь ласка, який вид гастрономії був би найбільш цікавим Вам як споживачеві послуг сільського туризму?

а) продукти м'ясної гастрономії;

б) продукти молочної гастрономії;

в) продукти рибної гастрономії;

г) винна гастрономія

д) інше _____

18. Який сільський район(и), на Вашу думку, найбільш привабливий для розвитку гастрономічного спрямування сільського туризму?

19. Як споживачу послуг сільського туризму Вам цікаво культурно-пізнавальне напрямок сільського туризму на території Івано-Франківській області?

а) так

б) ні

20. Якщо Ви відповіли «НІ» на запитання № 19, переходьте до питання № 22. Якщо на запитання № 19 відповідь «ТАК», те, що Вам було б цікаво подивитися у сільській місцевості області?

а) літературні місця

б) музейні комплекси

в) народні гуляння у стилізованих козацьких куренях

г) культура та побут донського козацтва

д) інше _____

21. Який сільський район(и), на Вашу думку, найбільш привабливий(и) для розвитку _____ культурно-пізнавального _____ напряму _____ сільського туризму? _____

22. Які літературні місця Ви знаєте в Івано-Франківській області та хотіли б відвідати? _____

23. Чи дозволяє бюджет Вашої родини з урахуванням заощаджень планувати відпочинок на дорогих курортах?

а) грошей бракує на харчування;

б) грошей вистачає на харчування;

в) можемо дозволити відпочинок на території України з урахуванням економії

г) немає матеріальних проблем, можемо дозволити відпочинок за кордоном

24. Вкажіть причину, через яку територіальне планування рекреаційних зон відпочинку в сільській місцевості необхідно лобювати у регіоні?

- а) може сприяти зайнятості населення
- б) з'явиться альтернатива відпочинку
- в) може підвищити туристичний рейтинг Івано-Франківської області
- г) не вирішить жодних проблем

25. Що необхідно взяти за основу територіального планування сільського туризму в Івано-Франківській області?

- а) територіальні особливості та специфіку регіону
- б) проєкти, що успішно реалізуються в інших регіонах
- в) країну чи регіон, що підходить за регіональними умовами

26. Вкажіть, будь ласка, Вашу стать:

- а) чоловічий б) жіночий

27. Вкажіть, будь ласка, Ваш сімейний стан:

- а) одружений/одружена б) неодружений/ незаміжня

28. Вкажіть, будь ласка, Ваш вік _____

29. Вкажіть, будь ласка, Ви корінний житель м. Івано-Франківськ?

- а) так б) ні

30. Якщо Ви відповіли «НІ» на запитання №29, то вкажіть, звідки Ви приїхали до м. Івано-Франківська?

- а) приїхав із області б) приїхав із іншого регіону

Дякуємо Вам за приділений нам час та Ваші відповіді!